

Analysis of the Relationship between the Islamic Revolution and the Modern Islamic Civilization with Developments in Syria and Lebanon

Seyed Rasul Hosseini^{*}, Farhad Zivyar^{}**

Masoud Motalebi^{*}**

Abstract

With the emergence of the Islamic Revolution of Iran, universal values based on the foundations of the Islamic religion and the formation of a religious government emanating from the people formed a discourse at the global level that is referred to as the new Islamic civilization. In fact, the practical and objective model of the new Islamic civilization influenced by the Islamic Revolution of Iran and the objectification of the rule of religion in practice became the reviver of Islamic and Iranian culture and civilization. The present study, by posing the question of what was the relationship between the regional developments, especially the axis of resistance (Syria, Lebanon), and the Islamic Revolution, and what role can these developments play in realizing the new Islamic civilization? It emphasizes that the Islamic Revolution of Iran has certainly been one of the determining and influential forces of the contemporary era in the field of civilization-building at the global level. To achieve this goal, using the method of meta-analysis, the attitude of the leaders of the revolution and the foreign policy apparatus has been to directly influence the countries of the Islamic world, especially the member countries of the axis of resistance (Lebanon, Syria). The goal of realizing a

^{*} PhD Candidate of Political Thought in Islam, Islamic Azad University, Science and Research Branch, Tehran, Iran (Corresponding Author), seyedrasulhosseini@gmail.com

^{**} Associate Professor, Institute of Political Thought, Revolution and Islamic Civilization, Institute of Humanities and Cultural Studies, Tehran, Iran, zivyar@ihcs.ac.ir

^{***} Assistant Professor of Political Science, Islamic Azad University, Central Tehran Branch, Tehran, Iran, mmtp2006@yahoo.com

Date received: 02/11/2024, Date of acceptance: 02/03/2025

new Islamic civilization in the aforementioned countries was based on their anti-Western approach, shared cultural and historical ties, shared Shiite religion, and competition with the West. The research findings show that the Islamic Revolution has been able to provide a basis for modeling a new Islamic civilization in the social body of the countries that are members of the Resistance Front. Of course, the main idea of the article is based on the statements of the Supreme Leader of the Revolution; on the basis that resistance is a software phenomenon, not a hardware one, which will be destroyed with the martyrdom of leaders and the destruction of facilities.

Keywords: Islamic Revolution, Modern Islamic Civilization, Iran, Axis of Resistance, Syria, Lebanon.

Introduction

The founding prerequisites of civilization can be divided into two categories: soft components (science, religion, art), which are known as the mental and spiritual elements of civilization, and hard components, which include geographical area, human population, city (state, political system, territory), economy, and technology. The role of soft components is to provide content to the behavior of a group of humans throughout the history of a particular civilization. While hard components are experienced systems that can change human behavior based on the conditions of time and place. In fact, every civilization has fixed, unchangeable principles, or soft premises, and behavioral patterns conditioned by the conditions of the time, which have been the most important factors in the emergence and crystallization of different civilizations throughout history, including Islamic civilization. In a general definition, Islamic civilization is a religious civilization that is centered on Islam and has all the characteristics of divine civilization within the framework of Quranic teachings, relying on the tradition of the Holy Prophet (PBUH) and its components, religion, ethics, science, justice, laws, regulations, religious principles, etc. This civilization reached its peak with the emergence of Islam by the fifth century AH. However, it declined and weakened due to various reasons, including changes and distortions in its fixed principles and disregard for the relative principles of civilization, including the role of people in the political system and disregard for empirical sciences. The establishment of the Safavid governments in Iran and the Ottoman Empire and familiarity with the West raised the need for a civilizational awakening in Islamic societies. The occurrence of political and social revolutions during the nineteenth and twentieth centuries raised the issue of how to build a new Islamic civilization in the face of Western civilization.

Materials & Methods

The present study is fundamental in type and descriptive-analytical in approach. The descriptive-analytical research method describes and interprets what is, and pays attention to existing conditions or relationships, common beliefs, ongoing processes, visible effects or developing trends, and analyzes and examines existing conditions and the meaningful relationship between variables, and provides a modeled analysis of the subject under study by utilizing theoretical concepts. Its focus is primarily on the present, although it often also examines past events and effects that are related to existing conditions. Thus, the present study was conducted with a descriptive-analytical approach, and information and data were collected in a documentary-library form, and then, using a conceptual framework that has a high ability to understand the ontology of the relationship between the Islamic Revolution and the modern Islamic civilization with the developments in Syria and Lebanon, it described and analyzed the existential components of this relationship.

Discussion & Result

With the victory of the Islamic Revolution, a turning point was created in the history of Islamic civilization, and with the transformation of the equations governing collective life, a suitable space was provided for the construction of a new Islamic civilization in Iran and other countries in the Middle East. In fact, it can be said that the Islamic Revolution, under the leadership of the Imam (may Allah have mercy on him) and the wisdom of the Supreme Leader, is a reliable point for starting the process of building a new Islamic civilization, which, considering the fixed principles in the history of Islamic civilization, namely the Quran and Sunnah on the one hand, and paying attention to the national and regional capacities on the other hand, seeks a new order of civilization that is commensurate with the interests and ideals of the nations of the region. What capacities is the model of a new Islamic civilization based on and what are the limitations facing it? The model of a new Islamic civilization aims to create a divine and modern civilization by utilizing Islamic tradition as well as useful scientific and experimental modern achievements at the technological level, so that it can include all the spiritual and material aspects of a divine civilization. For this reason, the plan for a new Islamic civilization and its goals based on the values of the Islamic Revolution of Iran differ from the historical models of Islamic civilization that have been in decline. In fact, it can be said that the plan for a new Islamic civilization addresses two important questions: what is Islamic and Western civilization and how to achieve a new Islamic

civilization, considering the approach of the Islamic Revolution to civilization. On the other hand, how to answer these questions in Iran as a new issue and model of the Islamic government for establishing a new civilization has been raised among the popular movements of the Middle East countries, especially the Shiite movements, as the axis of resistance. In other words, the necessity of achieving a new Islamic civilization can be considered the greatest ideal of the Islamic Revolution of Iran and the axis of resistance in the Middle East region against the Western civilization model, the path to achieving which is difficult due to the lack of examination of its various dimensions. In this context, explaining the factors for creating a new Islamic civilization by relying on the intellectual foundations of the Islamic Revolution and the developments in the region will clarify the conditions and possibilities ahead, the shortcomings and obstacles before us. Attention to internal limitations and external obstacles, including the presence of colonialists in the region and the rule of their agents over political, military, and economic-regional structures, can be considered among the most important obstacles to the realization of a modern Islamic civilization, and recognizing its various angles and dimensions presents itself as an important issue for the realization of a modern Islamic civilization. Overcoming this space to provide the necessary conditions requires changing the conditions of the region by relying on modeling a modern Islamic civilization in Iran and modeling the resistance movement from it. In this context, the present study attempts to define what a modern Islamic civilization is in the sphere of the goals of the Islamic Revolution of Iran and with an emphasis on regional developments, on the one hand, to study the material and spiritual capacities to provide the necessary conditions for a modern Islamic civilization, and on the other hand, to examine the obstacles and shortcomings facing it.

Conclusion

Finally, it is important to mention that the failure of the Islamic Awakening wave, despite its anti-colonial and anti-oppression nature, in countries other than the axis of resistance indicates that there are very serious enemies and obstacles to the realization of a new Islamic civilization in the Middle East, the most important of which is the West and the Western colonial world, which creates a barrier and obstacles against the hegemony of Islamic civilization. This assumption shows that the most important evidence for the issuance of the revolution, which is based on the Islamic Awakening wave and the opponents of the fact that the revolutions in the region were inspired by the Islamic Revolution of Iran, have not been able to present a model that competes with

the theory of a new Islamic civilization to respond to the problems of the Islamic world. In fact, the same civilizational and convergence face of the above revolutions that was created following the main slogans of the Islamic Revolution, namely independence, freedom and a government based on religion, has been created due to the acceptance of Western civilization as a superior civilization, as have the member countries of the axis of resistance.

Bibliography

- Abedi Ardakani, Majid and Mohsen Shafi'i Seifabadi, (2017) Evaluating the Influence Factors of General Soleimani's Behavioral Model and Jihadi Management on the Resistance Axis, Quarterly Journal of Strategic Studies of Basij, Issue 91.[in Persian]
- Aghajani, Ali (2007). "An Analysis of the Reflection of the Islamic Revolution in Lebanon: The Extension of Hezbollah", Pegah Hawza Publication, Issue 220, Qom: Islamic Propaganda Office of the Seminary.[in Persian]
- Asadollahi, Masoud (2003) The Lebanese Hezbollah Movement: Past and Present, Tehran, Strategic Studies Research Institute.[in Persian]
- Asodeh, Reza, and Hossein Rafi (2019). "The Role of the Islamic Revolution of Iran on Islamic Movements; Emphasizing the Convergence of the Islamic Republic of Iran and Hezbollah in Lebanon," Journal of Strategic Research on the Islamic Revolution, Year 2, Issue 7, Fall 2019.[in Persian]
- Bai Hossein Ali, (2014) What is the corruption of the earth? Who is the corruption of the earth? Quarterly Journal of Jurisprudence and Law, No. 9.[in Persian]
- Bostani Ahmad (2014) The Political Thought of Iranshahri in the Islamic Period, Quarterly Journal of Theoretical Politics, Spring and Summer. No. 15.[in Persian]
- Danaei Dargah, Ali Akbar and Majid Ostvar (2021), Analysis of the Impact of the Theory of Velayat-e-Faqih on the Thought of Resistance in the Middle East, Quarterly Journal of Islamic Awakening Studies, No. 27.[in Persian]
- Dehghani Firouzabadi, Seyed Jalal and Mehdi Farazi (2012), Islamic Awakening and National Security of the Islamic Republic of Iran, Quarterly Journal of Islamic Revolution Studies, No. 28.[in Persian]
- Jabbari Sani, Abbasali and Abbas Chegini, (2020) Explaining the Position of the Islamic Resistance Front in the National Security of the Islamic Republic of Iran, Quarterly Journal of Sacred Defense Studies, Serial Number 28.[in Persian]
- Khajeh Sarvi, Gholamreza, (2012) The Relationship of the Islamic Revolution of Iran with the Islamic Awakening: Similarities and Differences, Islamic Revolution Studies, Year 9, Issue 28.[in Persian]
- Khajeh Sarvi, Gholamreza; Shahraki, Hamed (2012), The Islamic Revolution of Iran and the Islamic Awakening in Yemen with Emphasis on the Houthi Movement, Islamic Revolution Research, Scientific Association of the Islamic Revolution of Iran, Year 1.[in Persian]

- Mesbah Yazdi, Mohammad-Taqi, (2005) *The Islamic Revolution; A Leap in the Political Developments of History*, Compiled and Written by: Qasem Shabannia, Qom: Imam Khomeini Educational and Research Institute Publication Center.[in Persian]
- Mohammadi-Sirat, Hossein, and Mahmoud Torabi-Aghdam, (2017) *A Model for Showing the Security-Building Role of Resistance Axis Martyrs in the National Media*, *Journal of Islamic Revolution and Sacred Defense Studies*, Issue 1.[in Persian]
- Mousavi Khomeini, Ruhollah (1994) *Sahifeh-e-Noor*, Tehran, Ministry of Culture and Guidance Printing and Publishing Organization.[in Persian]
- Mousavi Khomeini, Ruhollah (2006). *Imam's Page: Collection of Imam Khomeini's Works (Statements, Messages, Interviews, Rulings, Religious Permissions and Letters)*, Tehran: Institute for the Compilation and Publication of Imam Khomeini's Works.[in Persian]
- Naderi Nasab, Parviz (2009), *Challenges of the Relations between the Islamic Republic of Iran and Saudi Arabia in the Region*, *Politics Quarterly*, *Journal of the Faculty of Law and Political Sciences*, Volume 40, No. 1.[in Persian]
- Najafi, Musa (2012) *Thought and Civilization: A Reflection on Modern Islamic Civilization*, Tehran, Institute for Humanities Research.[in Persian]
- Najafi, Musa, (2011) *History of Political Developments in Iran*, Tehran, Institute for Contemporary History Studies of Iran. [in Persian]
- Najafi, Musa, (2013) *Contemporary History of Iran*, Isfahan Arma .[in Persian]
- Najafi, Musa, (2016) *Historical Insight*, Isfahan, Arma.[in Persian]
- Omraei, Hamzeh (2004), *The Islamic Revolution of Iran and Contemporary Islamic Movements*, Tehran: Islamic Revolution Documents Center.[in Persian]
- Rahdar, Ahmad (2019). "The Role of Resistance in Delineating Islamic Civilization", *Andisheeh Qadr Journal*, Qom: Institute for Proximity Studies, Volume 12, Issue 39, September 2019.[in Persian]
- Sari'ol-Qalam, Mahmoud (1994), *The Rules of Civilization and the Future of Islamic Civilization*, *Journal of Middle East Studies*, Issue 3.[in Persian]
- Sari'ol-Qalam, Mahmoud (2015), *The International System and the New Geopolitics of the Middle East*, *Journal of Political Science*, Year 12, Issue 45.[in Persian]
- Shirazi, Abolhassan and Habibollah Moeeno-Dini (2008), *The Confrontation of the Islamic Middle East with the Greater Middle East Project*, *Quarterly Journal of Political Science Research*, Issue 3. [in Persian]
- Sohrabi, Mohammad; Amrollah Ashrafi and Morteza Karimi (2016). *Anatomy of Iraqi Political Parties and Groups and Their Impact on Iran-Iraq Relations*, *Quarterly Journal of International Relations Studies*, Year 9, Issue 34.[in Persian]
- Statements of the Supreme Leader of the Islamic Revolution in a meeting with thousands of people from different walks of life about developments in the region, Information website of the Office for the Preservation and Publication of the Works of Her Eminence Ayatollah Seyyed Ali Khamenei (may Allah have mercy on her), 2024/04/17, available at: <https://gaame2.ir/notes/1591/details>[.in Persian]

277 Abstract

Velayati, Ali Akbar, (2007), Islamic Culture and Civilization, Tehran, Maarif Publishing House.[in Persian]

تحلیل رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی با تحولات سوریه و لبنان

سید رسول حسینی*

فرهاد زیویار**، مسعود مطلبی***

چکیده

با ظهور انقلاب اسلامی ایران ارزش‌های جهانشمول مبتنی بر مبانی دین اسلام و شکل‌گیری حکومت دینی برآمده از مردم، گفتمانی را در سطح جهانی شکل داد که از آن با عنوان تمدن نوین اسلامی یاد می‌شود. در واقع الگوی عملی و عینی تمدن نوین اسلامی متأثر از انقلاب اسلامی ایران و عینیت یافتن حاکمیت دین در عمل به احیاگر فرهنگ و تمدن اسلامی و ایرانی تبدیل شد. پژوهش حاضر با طرح این سؤال که نسبت تحولات منطقه مخصوصاً محور مقاومت (سوریه، لبنان) با انقلاب اسلامی چه بوده و این تحولات برای تحقق تمدن نوین اسلامی چه نقشی می‌تواند داشته باشد؟ بر این موضوع تأکید دارد که انقلاب اسلامی ایران، قطعاً یکی از عوامل تعیین‌کننده و تأثیرگذار دوره معاصر در زمینه تمدن‌سازی در سطح جهانی بوده است. برای تحقق این هدف با روش تحقیق توصیفی - تحلیلی به شیوه کتابخانه‌ای، نگرش رهبران انقلاب و دستگاه سیاست خارجی بر تأثیرگذاری مستقیم بر کشورهای جهان اسلام مخصوصاً کشورهای عضو محور مقاومت (لبنان، سوریه) بررسی شده است. هدف‌گذاری برای تحقق تمدن نوین اسلامی در کشورهای مذکور با توجه به رویکرد غرب‌ستیز آنها، پیوندهای مشترک فرهنگی و تاریخی، مذهب مشترک تشیع، و رقابت با جریان

* دانشجوی دکتری اندیشه سیاسی در اسلام، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم و تحقیقات، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، seyedrasulhosseini@gmail.com

** دانشیار پژوهشکده اندیشه سیاسی، انقلاب و تمدن اسلامی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، تهران، ایران، zivyar@ihcs.ac.ir

*** استادیار علوم سیاسی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی، تهران، ایران، mmtph2006@yahoo.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۸/۱۲، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۱۲/۱۲

غرب بوده است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد انقلاب اسلامی توانسته است زمینه الگوسازی از تمدن نوین اسلامی در بدنه اجتماعی کشورهای عضو جبهه مقاومت را فراهم آورد. البته برخی از بخش‌های مقاله بر بیانات رهبر معظم انقلاب اشاره دارد درباره اینکه مقاومت یک پدیده نرم‌افزارانه است نه سخت‌افزارانه، که با شهادت رهبران و نابود شدن امکانات از بین برود.

کلیدواژه‌ها: انقلاب اسلامی، تمدن نوین اسلامی، ایران، محور مقاومت، سوریه، لبنان.

۱. مقدمه

تمدن، محصول دانش و تعالی فرهنگی است و جامعه‌ای که نظم اجتماعی را پذیرا شود و در یک زندگی جمعی، با بهره‌مندی از علم، به رشد، تعالی و کسب فضایل انسانی بیندیشد، جامعه‌ای متمدن خواهد بود. تمدن واحدی عام برای تحلیل یک اجتماع است که علاوه بر توجه به ابعاد مادی زندگی بشر، به ابعاد روحی و معنوی آن نیز توجه دارد. براساس تعاریف موجود از تمدن، کشوری متمدن است که از شاخص‌های توسعه انسانی و فرهنگی در گذشته و حال و طرحی برای آینده برخوردار باشد. در واقع تمدن بیانگر همه جنبه‌های سیاسی، فرهنگی و اقتصادی جامعه است که ابعاد وجودی فرد و جامعه را پوشش می‌دهد.

پیش‌شرطهای تاسیسی تمدن را می‌توان به دو دسته مؤلفه‌های نرم (علم، دین، هنر) که به عنوان عناصر ذهنی و معنوی تمدن شناخته می‌شوند و مؤلفه‌های سخت که محدوده جغرافیایی، جمعیت انسانی، شهر (دولت، نظام سیاسی، سرزمین) اقتصاد و فن آوری را شامل می‌شود. نقش مؤلفه‌های نرم، محتوابخشی به رفتار یک گروه از انسان‌ها در طول تاریخ یک تمدن خاص است. درحالی که مؤلفه‌های سخت، نظام‌های تجربه شده‌ای هستند که می‌تواند رفتار انسان را بر اساس شرایط زمان و مکان تغییر دهند. در واقع هر تمدنی از اصول ثابت غیرقابل تغییر یا همان مقدمات نرم، و الگوهای رفتاری مشروط به شرایط زمانه برخوردار است که مهمترین عامل در پیدایی و تبلور تمدنهای متفاوت در طول تاریخ ازجمله تمدن اسلامی بوده است.

درتعریف کلی از تمدن اسلامی، تمدنی دینی است که همه مؤلفه‌های آن بر محور اسلام قرار دارد و از همه ویژگی‌های تمدن الهی در چهارچوب آموزه‌های قرآنی برخوردار بوده، متکی بر سنت پیامبر اکرم (ص) و مؤلفه‌های آن، دین، اخلاق، علم، عدالت، قوانین، مقررات، اصول دینی و غیره است. این تمدن با ظهور دین اسلام تا قرن پنجم هجری به اوج رسید. اما به دلایل مختلف از جمله تغییر و تحریف در اصول ثابت آن و بی توجهی به اصول نسبی تمدن

ازجمله نقش مردم در نظام سیاسی و بی توجهی به علوم تجربی به زوال و ضعف گرفتار شد. تاسیس حکومت‌های صفوی در ایران و عثمانی و آشنایی با غرب ضرورت بیداری تمدنی در جوامع اسلامی را مطرح ساخت. رخداد انقلاب‌های سیاسی و اجتماعی طی قرن نوزدهم و بیستم مسأله چگونگی بر ساختن تمدن نوین اسلامی در برابر تمدن غربی را مطرح ساخت.

با پیروزی انقلاب اسلامی نقطه عطفی در تاریخ تمدن اسلامی بوجود آمد و با دگرگون شدن معادلات حاکم بر زندگی جمعی، فضای مناسبی برای تمدن سازی نوین اسلامی در ایران و دیگر کشورهای منطقه خاورمیانه فراهم شد. در واقع می توان گفت انقلاب اسلامی به رهبری امام (ره) و درایت مقام معظم رهبری نقطه ی قابل اتکاء برای شروع روند تمدن سازی نوین اسلامی است که با نظر به اصول ثابت در تاریخ تمدن اسلامی یعنی قرآن و سنت از یک طرف و توجه به ظرفیت های ملی و منطقه ای انقلاب اسلامی از طرف دیگر به دنبال نظم نوینی از تمدن سازی است که متناسب با منافع و آرمانهای ملت های منطقه می باشد. الگوسازی تمدن نوین اسلامی بر چه ظرفیتهای استوار است و چه محدودیتهای در برابر آن قرار دارد؟

الگوی تمدن نوین اسلامی بر آن است که با بهره گیری از سنت اسلامی و نیز دستاوردهای مفید علمی و تجربی مدرن در سطح تکنولوژی، تمدنی الهی و نوین ایجاد کند تا بتواند تمامی جنبه های معنوی و مادی یک تمدن الهی را شامل شود. به همین دلیل طرح تمدن نوین اسلامی و اهداف آن بر اساس ارزشهای انقلاب اسلامی ایران از جهت الگوهای جدیدی که ساخت تمدن غربی دارد و با الگوهای تاریخی تمدن اسلامی که به انحطاط کشیده شده تفاوت دارد. در واقع می توان گفت طرح تمدن نوین اسلامی ناظر به دو پرسش مهم : چیستی تمدن اسلامی و غربی و چگونگی دستیابی به تمدن جدید اسلامی باتوجه به رویکرد انقلاب اسلامی به تمدن مطرح می شود. از طرف دیگر چگونگی پاسخ به این پرسش ها در ایران به عنوان مسأله و الگوی جدید از حکومت اسلامی برای تأسیس تمدن نوین در بین نهضت های مردمی کشورهای خاورمیانه مخصوصا جنبش های شیعی، محور مقاومت مطرح شده است.

به عبارتی می توان ضرورت دستیابی به تمدن نوین اسلامی را بزرگترین آرمان انقلاب اسلامی ایران و محور مقاومت در منطقه خاورمیانه در برابر الگوی تمدنی غربی دانست که راه رسیدن به آن به دلیل عدم بررسی ابعاد مختلف آن مشکل می نماید. در همین زمینه تبیین عوامل ایجاد تمدن نوین اسلامی با تکیه بر مبانی فکری انقلاب اسلامی و تحولات منطقه شرایط و امکانات پیش رو، کاستی ها و موانع را پیش روی ما روشن خواهد کرد. توجه به محدودیتهای داخلی و موانع خارجی ازجمله حضور استعمارگران در منطقه و حاکمیت

دست‌نشانده‌های آنان بر ساختارهای سیاسی نظامی و اقتصادی - منطقه ای را می‌توان از جمله مهمترین موانع تحقق تمدن نوین اسلامی دانست که شناخت زوایا و ابعاد مختلف آن به عنوان مسأله مهم در برابر تحقق تمدن نوین اسلامی خود نمایی می‌کند. غلبه بر این فضا جهت فراهم کردن بستری های لازم نیازمند تغییر شرایط منطقه با تکیه بر الگوسازی تمدن نوین اسلامی در ایران و الگوبرداری نهضت مقاومت از آن است. در این زمینه پژوهش حاضر تلاش دارد با تعریف چیستی تمدن نوین اسلامی در سپهر اهداف انقلاب اسلامی ایران و با تاکید بر تحولات منطقه از یک سو ظرفیت‌های مادی و معنوی جهت فراهم کردن بستر لازم تمدن نوین اسلامی مورد مطالعه قرار دهد و ازسوی دیگر موانع و کاستی‌های پیش روی آن را بررسی نماید.

۲. پیشینه تحقیق

در بخش اول به پژوهش‌هایی که به مباحث تمدن نوین اسلامی پرداخته اند اشاره می‌کنیم. توجه به این مهم ضروری است که در این پیشینه پرداختن به آثاری که در خصوص تمدن گذشته اسلامی بوده مورد نظر نیست بلکه توجه به آثار و مکتوباتی است که به تمدن نوین اسلامی پرداخته اند. کتاب‌ها و مقالاتی نیز در این خصوص منتشر شده که از جمله می‌توان به آثار دکتر موسی نجفی از جمله کتاب تمدن برتر، کتاب انقلاب فرا مدرن و تمدن اسلامی، نظریه جدید بیداری اسلامی، تمدن رضوی اشاره کرد.

اما در بخش دوم پیشینه می‌توان به آثار و مکتوباتی اشاره کرد که در خصوص انقلاب اسلامی نوشته شده است. کتاب‌های "تحلیلی بر انقلاب اسلامی"، "انقلاب اسلامی، زمینه‌ها و پیامدها"، "انقلاب اسلامی و نظام جهانی"، "انقلاب اسلامی در میان انقلاب‌های بزرگ جهان"، "بیداری جهان اسلام"، "رابطه امام خمینی (ره) و مردم در انقلاب اسلامی"، از جمله کتاب‌های منوچهر محمدی هستند که نسبت بین هویت دینی انقلاب ایران با هویت عرفی دیگر انقلابها، اهمیت مقابله ایران با آمریکا در نظم نوین جهانی، نسبت رهبری و مردم در انقلاب اسلامی را بررسی کرده است. محمدی در آثار خود بیشتر به نسبت سنجی انقلاب و رهبری، انقلاب و نظام سلطه و انقلاب و مردم توجه داشته و به نقش انقلاب اسلامی در تمدن نوین اسلامی و یا تأثیر آن بر نهضت‌های مقاومت اشاره‌ای نداشته است.

احمد رهدار در مقاله «نقش مقاومت در ترسیم تمدن اسلامی»، به بررسی نظری مقاومت ذیل معنایی گسترده‌تر، یعنی مقاومت به مثابه یک تجربه در جهان اسلام پرداخته است و معتقد

است هر تمدنی با تحول روحی قوم سازنده‌اش تناسب دارد و در پایان نتیجه می‌گیرد که مقاومت عامل تعیین و تشخیص تمدن اسلامی است.

علی آقاجانی در مقاله‌ای با عنوان «تحلیلی بر بازتاب انقلاب اسلامی در لبنان: امتداد حزب الله» اعتقاد دارد که بیشترین و مؤثرترین تأثیر و بازتاب انقلاب اسلامی در لبنان بوده است و در سه بخش سیاست، اهداف و وسایل بیشترین همخوانی و نزدیکی را با انقلاب اسلامی در لبنان شاهدیم؛ به گونه‌ای که تغییرات در هر یک از این سه بخش در ایران تأثیرات قابل ملاحظه‌ای در صحنه سیاسی لبنان داشته است.

رضا آسوده و حسین رفیع در مقاله «نقش انقلاب اسلامی ایران بر جنبش‌های اسلامی؛ با تأکید بر همگرایی جمهوری اسلامی ایران و حزب الله لبنان»، اعتقاد دارند تأثیر انقلاب بر شیعیان لبنان بیش از هر چیز مرهون عواملی همچون اقدامات روشنگرانه امام موسی صدر در بین شیعیان لبنان، اشغال جنوب لبنان به وسیله اسرائیل و محرومیت شیعیان آن جا بوده، و این عوامل باعث شده است تا لبنان به مناسب‌ترین محل برای رشد افکار انقلابی شیعه تبدیل شد. نگارندگان تأثیر انقلاب اسلامی در این کشور را در روابط بین‌المللی ایران و حزب الله به خوبی بررسی کرده‌اند.

محمد شفیعی‌فر در کتاب «انقلاب اسلامی، ماهیت، زمینه، پیامدها» باتوجه نمودن به نظریات مطرح در زمینه چگونگی پدیدآمدن انقلاب، رخداد انقلاب اسلامی را امری بدیع و خارج از مباحث نظریه‌پردازان غربی دانسته است. او با اشاره به ماهیت دینی انقلاب، ضرورت رخداد آنرا ابتدا امری الهی و سپس برخاسته از زمینه اجتماعی دینی می‌داند.

مصطفی ملکوتیان نیز در چند اثر به اهمیت، چگونگی رخداد و اثر انقلاب اسلامی ایران پرداخته است. ایشان در کتاب «سیری در نظریه‌های انقلاب» معتقد است بیداری سیاسی جهان اسلام را می‌توان در صحنه مبارزات انتخاباتی و گرایش انتخاباتی، گرایش به ایجاد قومیت، تشکلهای سیاسی و مستندها و جنبش‌های مقاومت در ابعاد مبارزاتی، سیاسی و مسلحانه علیه آمریکا و صهیونیست که در چند سال اخیر روند تصاعدی در بیشتر جهان بخود گرفته است مشاهده کرد که الهام‌پذیری آنها از الگوهای سیاسی و مبارزاتی انقلاب اسلامی را می‌توان در گفتار و نوشتارهای آنان به عینه دید.

حسین کچوئیان در کتاب «انقلاب اسلامی ایران و انفتاح تاریخ» به اهمیت ایدئولوژی و کارکرد اسلام در انقلاب اسلامی توجه داشته است. به نظر ایشان اسلام به عنوان ایدئولوژی با کارکرد و نقش ماهوی و محوری خود در انقلاب اسلامی به گونه‌ای ظاهر شد که درک کاملاً

متفاوتی از معنا و حقیقت انقلاب، و موجبات تحولی جوهری در نظریه پردازی انقلابها را فراهم آورد.

در بخش سوم پیشینه می توان به آثاری اشاره کرد که به تحولات کشورهای منطقه بصورت جداگانه تحت تاثیر انقلاب اسلامی پرداخته اند. برخی پژوهش های انجام شده در خصوص تحولات تک تک کشورهای اسلامی و بعضی در رابطه با انقلاب ایران تدوین شده است که به ترتیب در ادامه به اختصار به چند مورد اشاره می شود:

پژوهش هایی در رابطه با تحولات و مسایل سوریه و لبنان نیز وجود دارد که می توان به برخی از آنها اشاره کرد: تحولات لبنان، پیوند اختلاف های داخلی و مسایل منطقه ای؛ جنبش حزب الله لبنان در پرتو تحولات پس از ۱۱ سپتامبر؛ نگاهی به تحولات و مهمترین مسایل جهان اسلام، پیروزی های بزرگ اسلامگرایان در لبنان و انقلاب تونس؛ ابعاد واقع گرایانه و هویتی سیاست های عربستان سعودی در قبال تحولات سوریه؛ کارویژه تحولات سوریه در امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران؛ منافع آشکار و پنهان بازیگران منطقه ای و فرا منطقه ای در تحولات سوریه.

۳. روش تحقیق

پژوهش حاضر از حیث نوع، بنیادی و از حیث رویکرد، توصیفی - تحلیلی است. روش تحقیق توصیفی - تحلیلی، آنچه را که هست، توصیف و تفسیر می کند و به شرایط یا روابط موجود، عقاید متداول، فرایندهای جاری، آثار مشهود یا روندهای در حال گسترش توجه دارد و به تحلیل و بررسی شرایط موجود و رابطه معنادار بین متغیرها می پردازد و با بهره گیری از مفاهیم نظری، تحلیلی الگومند از موضوع مورد بررسی ارائه می نماید. تمرکز آن در درجه اول به زمان حال است، هرچند اغلب، رویدادها و آثار گذشته را نیز که به شرایط موجود مربوط می شوند، بررسی می کند. بدین ترتیب، پژوهش حاضر با رویکردی توصیفی - تحلیلی انجام شده است و اطلاعات و داده ها به صورت اسنادی - کتابخانه ای جمع آوری شده است و سپس با استفاده از چهارچوب مفهومی که از قابلیت بالایی برای درک هستی شناسی رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی با تحولات سوریه و لبنان برخوردار است، به توصیف و تحلیل مؤلفه های هستی بخش این رابطه پرداخته است.

۴. انقلاب اسلامی سرآغاز تمدن نوین اسلامی

تحولات سیاسی در ایران، ترکیه و استقلال کشورهای مسلمان از استعمار مستقیم غرب ضرورت بازسازی تمدن اسلامی را در بین نخبگان جهان اسلام مطرح ساخت. در این بین پیروزی انقلاب اسلامی ایران نقطه عطفی در تاریخ تمدن اسلامی به شمار می‌رود.

در انقلاب اسلامی، هم‌زمان با شکل‌گیری تئوری‌های سیاسی مستقل، بازگشت به اصول و آرمان‌های گذشته هم رخ نمود. حس بازگشت به عصر تمدن اسلامی، می‌تواند رنگ غالب بر حرکت جمعی امت اسلامی باشد؛ زیرا در این دوره نه تنها ایران، بلکه جهان اسلام در صحنه‌ی سیاست جهانی حضوری جدی‌تر یافت. (ولایتی، ۱۳۸۶: ۹۲)

بازگشت به تمدن اسلامی بعد از انقلاب بازسازی گذشته نبود. امام خمینی (ره) بنیان‌گذار انقلاب اسلامی اهمیت بازگشت به تمدن اسلامی را نه در ساخت گذشته در زمان حال، که ساخت هویت دینی جدید بر مبنای ارزشهای الهی در برابر ارزشهای مادی غرب می‌دانستند.

امام خمینی (ره) از یک‌سو، بر آزادی‌های مشروع، استقلال و عدم وابستگی تاکید می‌کنند و از سوی دیگر، بر وجود دین و آموزه‌های آن در پی ریزی تمدن اصرار می‌ورزند و برای شکوفایی تمدن به تقسیم کار اجتماعی و درجه‌بندی میان اعضای جامعه اشاره دارند. (خواجeh سروی، ۱۳۹۱: ۹۸)

در واقع پیروزی انقلاب اسلامی شاخص‌های تمدن اسلامی در عصر جدید را مشخص ساخت. بنابر ایده بنیانگذار انقلاب اسلامی شاخص‌های مطلوب تمدن اسلامی بر ساختن حاکمیت و مدنیت دینی در عصر جدید بر مبنای فرامین الهی بود.

در اسلام، تمام آثار تجدد و تمدن مجاز است، مگر آنهایی که فساد اخلاق بیاورد، فساد عفت بیاورد. اسلام آن چیزهایی را که مخالف با مصالح ملت بوده است، آنها را نفی کرده؛ آنهایی که موافق با مصالح ملت است، آنها را اثبات کرده است. (امام خمینی، ج: ۵، ۲۰۴)

براین اساس می‌توان گفت پیروزی انقلاب اسلامی ظرفیتهای بالقوه شروع دوباره تمدن اسلامی را با ظرفیتهای علمی جدید همراه ساخت. ظرفیتهایی که مقام معظم رهبری با اشاره به آنها از امکانپذیری تمدن نوین اسلامی نام بردند.

۱.۴ محور مقاومت

با پیروزی انقلاب اسلامی ایران جریان‌های سیاسی، اجتماعی و امنیتی مسلمان در کشورهای مسلمان به الگوبرداری از آن پرداختند. در واقع انقلاب ایران توانست الگوی کنش بازیگران منطقه‌ای را تغییر دهد و مقاومت را جایگزین معادله قدرت نماید. با وجود نسبت مقاومت به عنوان یک عقیده با انقلاب اسلامی و نظام برخاسته از آن، می‌توان گفت طی چهاردهه گذشته معنا و مفهوم و تعریف و کاربرد اصطلاح جبهه مقاومت یا محور مقاومت با تغییرات اساسی روبرو بوده است. تا جایی که الگوبرداری جبهه مقاومت از انقلاب ایران برای تغییر و تحول سریع در کشورهای منطقه به سمت مبارزه با استعمار هدف‌گذاری شده است. چه تعریفی از جبهه مقاومت در ارتباط با انقلاب اسلامی و تمدن اسلامی می‌توان داشت؟

مقاومت در لغت و اصطلاح «به معنای به پاخاستن و برخاستن و نیز پایدار ماندن است». مقاومت کلمه عربی بر وزن مفاعله و به معنای «با کسی با هم برخاستن یا با هم از جا بلند شدن و باکسی ضدیت کردن و نیز ایستادگی و پایداری کردن است». (بستانی، ۱۳۹۳: ۵۷) از معنای لغوی مقاومت چنین بر می‌آید که به رویارویی در میدان جنگ محدود نیست و هر نوع مقاومت و پایداری در برابر عوامل برهم زننده تعادل و توازن را شامل می‌شود. از طرف دیگر در ادبیات سیاسی برخلاف تصور رایج، مقاومت به معنای انفعال و انزوا و بی‌حرکی نیست، بلکه «مقاومت در ذات خود به پویایی، تحرک و اقدام رو به جلو مشهود است» بنابراین می‌توان گفت مقاومت جریان یا ایدئولوژی پایدار است که از یک نظام معنای خاص حمایت می‌کند.

در اصطلاح قرآنی و فرهنگ آن، «مقاومت به معنای ایستادگی، به حالتی گفته می‌شود که شخص برای انجام کارها و تحقق اموری اقداماتی را انجام می‌دهد که شامل ایجاد مقتضی و از میان بردن مانع و ایستادگی در برابر فشارها می‌باشد». بنابر این تعریف می‌توان گفت که مراد از استقامت، مقاومت و ایستادگی در قرآن «استمرار و پایداری بر مطالب، مقاصد، اصول، موضع‌گیری‌ها و مانند آن است» ایستادگی، سیاست و سلوکی که قرآن از مقاومت مد نظر دارد امری واجب و ضرورت شرعی است که فقدان آن موجب فساد فی الارض می‌شود. (بای، ۱۳۹۳: ۷۰)

مقاومت در واقع یک حرکت با هسته سخت اعتقادی است که به گسترش حوزه سیاسی خود می‌انجامد. در اینجا مقاومت از معنای صبر و پایداری خارج می‌شود و به عنوان امری فعال و کاربردی برای تغییر وضعیت فعلی اشاره دارد. این معنا از مقاومت در اندیشه امام راحل و رهبر معظم انقلاب از ابتدای پیروزی تاکنون مدنظر بوده است. از نظر ایشان مقاومت همان

شیوه مبارزه انفعالی و آرایش دفاعی در برابر استکبار مناسب نیست و نیازمند اتخاذ استراتژی فعال و تهاجمی است که بر روحیه تهاجمی استوار باشد.

مبتنی بر همین نگاه، حضرت امام (ره) در جریان مبارزات خود و بعد از پیروزی انقلاب مقاومت را به معنای بسیج نیروها برای مبارزه با استکبار در سراسر جهان دانستند. ایشان تصریح دارند: «بسیج تنها منحصر به ایران اسلامی نیست، باید هسته‌های مقاومت را در تمامی جهان به وجود آورد و در مقابل شرق و غرب ایستاد.» (صحیفه امام خمینی «جلد ۲۱» صفحه ۱۹۵) همچنین می‌فرمایند: «کشور ایران به عنوان یک دژ نظامی و غیر آسیب پذیر نیاز سربازان اسلام را تأمین و آنان را به مبانی عقیدتی و تربیتی اسلام و همچنین به اصول و روش‌های مبارزه علیه نظام‌های کفر و شرک آشنا می‌سازد.» (صحیفه امام؛ ج ۲۱؛ ص ۹۱) این سخنان موید یک مدل مقاومتی است که به طور همزمان حالت تهاجمی و تدافعی فعال را در خود دارد.

اگر مقاومت در اندیشه امام امری تدافعی فعال است در منظومه فکری رهبری یک حرکت پیش رونده و تکاملی است که در عین برخورداری از پویایی، از ویژگی انعطاف و انطباق با تحولات برخوردار است. در مقاومت همه جانبه مدنظر رهبری، خلاقیت و نوآوری موج می‌زند و تکیه به ظرفیت‌ها و استعداد‌های جبهه حق به ویژه ظرفیت‌های داخلی نقطه عطف آن را تشکیل می‌دهد. ایشان ضمن ترسیم مختصات منطق مقاومت به محصول مقاومت که همان صدور انقلاب به دیگر کشورها و شکست‌های پی در پی آمریکا و استکبار در منطقه است، اشاره نموده و هدف مقاومت را در رسیدن به نقطه بازدارندگی در مقابل دشمن دانسته اند و افزودند گزینه قطعی ملت ایران، مقاومت است و این برخورد (برخورد با آمریکا) برخورد اراده هاست و اراده ما قوی تر است، چون علاوه بر اراده خود، توکل به خدا را هم داریم.» (بیانات مقامات معظم رهبری، بیانات در دیدار اعضای همایش بین‌المللی حضرت حمزه سیدالشهدا (علیه السلام)، ۱۴۰۰/۱۱/۰۵)

بازتولید مقاومت در معنای مورد نظر امام راحل و مقام معظم رهبری به ضرورت تغییر در اندیشه سیاسی جریانهای مقاومت در کشورهای اسلامی منجر شد. زیرا کشورهای اسلامی و جریانهای مقاومت انقلابی برای حفظ و تداوم خود ناچار به صورت بندی گفتمان تهاجمی، فعال، و تکاملی بودند که به شکل‌گیری جبهه یا محور مقاومت انجامید. به عبارت جبهه مقاومت ادراک عمومی از وضعیت جهان اسلام است که معطوف به تمایز مقاومت و تروریسم است و برای تحقق اهداف خود شکل جدیدی از هویت در قالب «هویت برنامه‌دار» و «هویت مشروعیت‌بخش» به وجود آورده است.

بنابر تعاریف بیان شده می‌توان گفت جبهه مقاومت در معنای مصطلح و کاربردی آن اصطلاحی است که در برابر ایده محور شرارت در سخنان رئیس جمهور آمریکا تعریف شده است. (این اصطلاح نخستین بار توسط روزنامه لیبیای الزحف الأخضر در مقابل اصطلاح محور شرارت که توسط جرج دبلیو بوش در سال ۲۰۰۲ مطرح شد، عنوان شد.) (محمّدی سیرت، ۱۳۹۶: ۳۲)

محور مقاومت یا جبهه مقاومت، به مجموعه‌ای از کشورها و همچنین گروه‌های نظامی مسلمان و شیعه گفته می‌شود که هدف آنها پایان دادن به تسلط غرب در منطقه خاورمیانه، مبارزه با اسرائیل و دفاع از آزادی فلسطین در قالب گفتمان انقلاب اسلامی ایران و ظهور تمدن نوین اسلامی است. (کریمی، ۱۳۹۵: ۶)

دسته بندی کشورها و گروههای عضو محور مقاومت متأثر از انقلاب اسلامی ایران و الگوی ولایی رهبری مسلمین است. در این نگاه دولت‌های ایران، سوریه، عراق بعد از خروج امریکا، گروههای مقاومت یعنی حزب الله، گروههای فلسطینی و انصارالله یمن با در پیش گرفتن الگوی مبارزه ولایی «به باور مرحوم سید حسن نصرالله، سید علی خامنه‌ای رهبر محور مقاومت و جمهوری اسلامی ایران، قلب و پایه اصلی محور مقاومت است با استعمار و دخالت غرب در جهان اسلام»، (جباری و چگینی، ۱۴۰۰، ۱۱۷) به عنوان محور مقاومت شناخته می‌شوند.

۲.۴ تمدن نوین اسلامی گذار از ملی‌گرایی

پیروزی و تثبیت انقلاب اسلامی با هدف گذار از ایده دولت ملی و رسیدن به افق تمدنی نشانگر پیوند عمیق آن با برخواستن تمدن نوین اسلامی است. در واقع باید گفت اولین هدف انقلاب اسلامی گذار از ایده ملی‌گرایی و حرکت در افق امت‌گرایی بوده است.

از جمله نکات مهم و بسیار کلیدی در بحث تمدن سازی انقلاب اسلامی نسبت ان با فرهنگ و اخلاق تاریخی تمدن اسلامی است. به عبارتی انقلاب اسلامی در طول تاریخ چهار دهه گذشته خود تلاش کرده است با نگاه مهندسی به فرهنگ، اخلاق و فلسفه تاریخ از ایده مدرن تمدن سازی خارج شده و نگرش جدیدی در قالب تمدنی به گزاره‌های نرم‌افزاری دین و فلسفه داشته باشد.

ذکر دو نکته در باب مهندسی تمدن اسلامی - ایرانی با نگاه فلسفه تاریخ ضروری است :

تحلیل رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی ... (سید رسول حسینی و دیگران) ۲۸۹

۱. طراحی تمدن اسلامی باید در یک فضای درگیری تاریخی انجام شود چراکه تمدن غرب که براساس مبانی مادی طراحی شده و ازجمله مبانی اساسی آن سکولاریزم و دین‌زدایی از حیات اجتماع و مردم است، طبیعی است که چنین نگاه تمدنی هرگز با یک تمدن مبنی بر وحی و الوهیت سر سازگاری و تعامل نخواهد داشت به عبارتی سخن از گفت و گوی تمدنی معنا نخواهد داشت.

۲. نکته دیگر آنست که با توجه به وجه مادی و دین ستیزی که در لیبرال دموکراسی نهادینه شده ولیکن در زمان طراحی و مهندسی تمدن اسلامی و در دوره گذار به تمدن آرمانی، استفاده مقطعی از برخی ابزارهای این تمدن به صورت محدود و مشروط و گزینشی و به طور موقت و تحصیل آن ابزار به نفع پیشرفت تمدن اسلامی - ایرانی جایز و منطقی است. (نجفی، ۱۳۹۰: ۱۵۴)

طرح تمدن نوین اسلامی ما را به این مهم رهنمون می‌سازد که بر ساخت تمدن امری انقلابی، دفعی و ناگهانی نیست. بلکه ساخت تمدن امری تدریجی و در قالب ایده‌های اجتماعی و سیاسی شکل می‌گیرد.

از جمله عوامل مؤثر در باب مهندسی تمدن اسلامی - ایرانی و چارچوب نظری آن توجه به این نکته است که دست یابی به تمدن امری تدریجی است که نیاز به کار جمعی و هم‌افزایی حاصل از آن دارد. چراکه از یک جهت تمدن‌سازی نیازمند انسجام اندیشه‌ها و نیز اجماع بر روی آنست که این فرایند خود امری تدریجی است و در گذر زمان رخ می‌دهد. از طرف دیگر جمع‌نخبگان باید به استنباطی متقن و مستدل در خصوص موقعیت جایگاه فعلی و اجتماعی پیرامون آن دست یابند سپس از طریق انباشت ابزارهای تمدنی یعنی انباشت علم و ثروت (که هر کدام از این عوامل دارای شعباتی است) اقدام نمایند. (نجفی، ۱۳۹۲: ۱۶)

پیوند ساختاری انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی نشان‌دهنده آن است که طرح ایده تمدن نوین اسلامی ضرورتاً با مهندسی ایده‌های متفاوت نخبگان انقلابی در قالب تمدن نوین اسلامی شکل می‌گیرد.

از دلایل نیاز مهندسی تمدن اسلامی - ایرانی به متفکران و اندیشمندان صاحب نظر و آشنا به اصول و ارزش‌ها، آن است که مهندسی تمدن به گونه‌ای که ترکیبی از علم و وحی باشد، فقط و فقط کار خواص این امت است. نکته آن‌جاست که یکی از دلایل توسعه سریع لیبرال دموکراسی، در توسعه حذف دین و قیود دینی از تمدن است. درحالی‌که نخبگان و

اندیشمندان ایرانی - اسلامی می‌بایست در این دنیای عظیم و پیچیده اطلاعات و ارتباطات ، نظم اجتماعی آمیخته و ممزوج با اخلاق و حدود الهی و وحیانی را ترتیب دهند و با حفظ این حدود در نظم اجتماعی به انباشت قدرت (ثروت و علم) اقدام نمایند. (نجفی، ۱۳۹۵: ۴۳)

نکته مهم در مورد مهندسی تمدن نوین اسلامی رسیدن به سطحی از انسجام و تولید نرم‌افزار و سخت‌افزار خاص خودی است. در واقع هر تمدنی به هنگام طلوع ، به فکر افزار خاص خود متکی است. منظور از تمدن سه رکن است:

۱. نظم اجتماعی که از مدل خاصی نشأت گرفته و خود نظام اقتصادی و فرهنگی کارآمدی را به وجود آورد.

۲. سازمان سیاسی که اساس آن بر شوکت، معرفت و کارآمدی است.

۳. تنوع ابداعات و خلاقیت‌ها برای حفظ و بسط تمدنی» (سریع‌القلم ۱۳۷۴، ۳)

همه ارکان ذکرشده فوق چه در این تعریف و چه در تعاریف سایر اندیشمندان از یک طرف به وجود انسان‌های نخبه ، متفکر و تربیت شده توجه دارد و از طرف دیگر بر انسجام و وحدت علمی و عملی آن‌ها تاکید دارد چراکه رسیدن به این فکر افزارها و مغز افزارها محتاج چنین انسان‌های بزرگ و مؤثری است که ابهامات در اصول و اندیشه‌های لیبرال دموکراسی را کنار زده و براساس اصول فکری و نظری خود (که در اینجا برگرفته از تعالیم اسلامی منطبق بر فرهنگ ایران است) یک مدل و الگوی جدیدی را ارائه نمایند.

گذار از ایده انقلاب در قالب مرزهای سیاسی و طرح تمدن نوین نیازمند ایجاد سنخیت بین تاریخ تمدنی و ایده نظم تمدنی جدید است. در واقع طراحی تمدن جدید ضرورتاً با سنخیت بنیانهای فکری و عقیدتی با ایده تمدنی جدید همراه است

مهم‌ترین شاخصه یک تمدن به اعتقاد ما این است که میان تفکرات و باورهای یک ملت و یا به مفهوم اسلامی یک امت و نظم اجتماعی آنها، سنخیت و انسجام درونی وجود داشته باشد. این نظم اجتماعی با افزایش قدرت و حل و فصل تناقضات فکری میسر می‌گردد. (سریع‌القلم ۱۳۷۴، ۵۳۰)

آیت‌الله خامنه‌ای به‌عنوان رهبر انقلاب اسلامی ایران و یک نظریه‌پرداز در خصوص حکومت و به تبع آن استحکام درونی نظام و تمدن‌سازی، به‌عنوان چشم‌انداز و آرمان نظام جمهوری اسلامی همواره بر اهمیت و جایگاه درونی سازی قدرت در ساختار حکومتی ایران

تحلیل رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی ... (سید رسول حسینی و دیگران) ۲۹۱

تاکید داشته و دارند و می‌توان گفت در اندیشه سیاسی ایشان درونی سازی قدرت و استحکام درونی به نوعی شاه‌رگ اساسی آرمان ما است و از همین جهت است که دشمن نیز با دانستن این موضوع در صدد خرد کردن این نوع استحکام و جایگزین کردن وابستگی خارجی می‌باشد. این درونی سازی حتی شامل مسائل اساسی چون ایدئولوژی و استراتژی‌های مرتبط با چشم‌انداز و آرمان انقلاب و نظام را نیز شامل می‌شود. (سریع‌القلم، ۱۳۹۴: ۸۲)

در نظر مقام معظم رهبری به عنوان طراح نظریه تمدن نوین اسلامی توسعه در قالب ایده انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی ضرورتاً با پیشرفت درونی همراه است.

پیشرفت آن وقتی است که "درونزا" باشد، آن وقتی است که متکی به استعداد درونی یک ملت باشد. وزن و اعتبار کشورها و دولت‌ها و ملت‌ها هم وابسته ی به همین درون‌زایی است. اگر چنانچه از درون، یک حرکتی، جهشی، رشدی بوجود آمد، به یک کشور، به یک ملت، وزن می‌دهد، اعتبار می‌دهد، ارزش می‌دهد، ابهت می‌دهد. (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲/۰۷/۱۷)

مقام معظم رهبری ایده تمدن نوین اسلامی را در شعار انقلابی نه شرقی نه غربی جستجو می‌کنند. به نظر ایشان استقلال و آزادی رای که به تمدن نوین اسلامی می‌انجامد ضرورتاً با خوداتکایی امکان‌پذیر است.

اعتماد کردن به شیوه‌های تزریقی اقتصادهای تحمیلی شرق و غرب، مضر می‌باشد یک اقتصاد مقاوم باید اقتصادی باشد که در ساخت درونی خود مقاوم «اقتصاد مقاومت» است. سیاست‌های اقتصاد باید سیاست‌های باشد، بتواند ایستادگی کند؛ با تغییرات گوناگون در این گوشه ی دنیا، آن گوشه ی دنیا متلاطم نشود؛ این چیزها لازم است. (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۹۲/۰۷/۱۳)

پرهیز از الگوبرداری و تقلید راه رفته تمدن غربی برای ساخت تمدن نوین اسلامی از دیگر ضرورت‌های شناخت چگونگی پیوند تمدن اسلامی با انقلاب اسلامی است. امام خامنه‌ای در این زمینه می‌فرماید

ما برای ساختن این بخش [اصلی و اساسی] از تمدن نوین اسلامی [که همان سبک زندگی است]، بشدت باید از تقلید پرهیز کنیم؛ تقلید از آن کسانی که سعی دارند روش‌های زندگی و سبک و سلوک زندگی را به ملتها تحمیل کنند. امروز مظهر کامل و تنها مظهر این زورگوئی و تحمیل، تمدن غربی است. ... علت این است که فرهنگ غرب، یک فرهنگ مهاجم است. فرهنگ غرب، فرهنگ نابودکنندهی فرهنگهاست. هر جا غربیها وارد شدند،

فرهنگهای بومی را نابود کردند، بنیانهای اساسی اجتماعی را از بین بردند؛ تا آنجائی که توانستند، تاریخ ملت‌ها را تغییر دادند، زبان آنها را تغییر دادند، خط آنها را تغییر دادند. ... فرهنگ غربی، ذهنها را، فکرها را مادی می‌کند، مادی پرورش می‌دهد؛ هدف زندگی می‌شود پول و ثروت؛ آرمان‌های بلند، آرمان‌های معنوی و تعالی روحی از ذهنها زدوده می‌شود. خصوصیت فرهنگ غربی این است. (بیانات مقام معظم رهبری ۱۳۹۱/۰۷/۲۳)

از دیگر عناصر مهم و اثرگذار در تمدن‌سازی که از استحکام درونی منتج می‌شود و در دیدگاه رهبری جمهوری اسلامی ایران به آن توجه شده است اصل استمرار و ایستادگی در راه آرمان می‌باشد به گونه‌ای که این اصل در اندیشه‌ی سیاسی آیت‌الله خامنه‌ای منتج به ارائه مفهوم پیشرفت به جای توسعه شده است. این از دو جهت حائز اهمیت است اول آنکه این حرکت مستمر و همراه با استحکام موجب جلوگیری از انفعال در برابر عوامل تنش‌زا و متوقف‌کننده حرکت شده و از طرف دیگر با مطرح شدن مفهوم پیشرفت به جای توسعه، تفاوت بنیادی این استحکام و تمدن ناشی از آن را که مبتنی بر عناصر داخلی است با تمدن غربی به‌خوبی نشان می‌دهد و بار فرهنگی آن استحکام این تمدن‌سازی را بیشتر نشان می‌دهد.

عواملی وجود دارد که یک انسان پیشرو را، یک ملت پیشرو را متوقف می‌کند. بعضی از این عوامل در درون خود ماست؛ بعضی از این عوامل، تمهیدات دشمن است. اگر بخواهیم دچار رکود نشویم، دچار ذلت نشویم، دچار عقبگرد نشویم، دچار همان وضعیت دوزخی قبل از انقلاب نشویم، باید حرکتمان متوقف نشود. اینجاست که با یک مفهومی به نام «پیشرفت» روبه‌رو می‌شویم. باید دائم پیشرفت کنیم. این عزت ملی، این استحکام درونی، این ساخت مستحکم، بایستی دائم در حال جلو رفتن باشد و ما را به پیشرفت برساند. (بیانات مقام معظم رهبری ۱۳۹۱/۰۳/۴)

در پایان باید گفت نسبت‌سنجی انقلاب اسلامی با تمدن نوین اسلامی در اندیشه سیاسی نخبگان و رهبران انقلاب نشان می‌دهد که اهداف انقلاب اسلامی در قالب مرزهای سیاسی و ملی‌گرایی خلاصه نمی‌شود. بلکه تمدن نوین اسلامی ضرورتاً گفت‌مانی است که اهداف خود را در گذار از ملی‌گرایی، سنت‌گرایی، توسعه‌گرایی و مدرنیته قرار داده است. این طرح ضرورت‌های تمدن‌سازی مدرنیته در تعریف حاصل تجربیات بشر را نادیده نمی‌گیرد و از طرف دیگر بر ساخت گذشته در آینده تاکید ندارد. بلکه طرحی جدی برای ساخت تمدن جدید است. طرحی که ضرورت‌های عدم تقلید و جبرگرایی را در پیوند انقلاب اسلامی با تمدن نوین اسلامی

تحلیل رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی ... (سید رسول حسینی و دیگران) ۲۹۳

جستجو می‌کند. چگونگی این مهم را می‌توان با استفاده از یک روش تحقیق متناسب با موضوع مورد بحث و بررسی قرار داد.

۵. رویکرد تمدنی انقلاب اسلامی به تحولات خاورمیانه

انقلاب اسلامی ایران، آثار و نتایج متعددی در جهان اسلام، مخصوصاً منطقه خاورمیانه و به‌ویژه در مناطق شیعه‌نشین برجای گذاشته است. به واقع با پیروزی انقلاب اسلامی شاهد احیای قدرت و توان شیعیان و بیش از همه جنبش مقاومت، با تحکیم هویت شیعه با مرکزیت ایران هستیم که با برخورداری از این ویژگی موجب شده است تا جبهه مقاومت در منطقه به دنبال تحول اساسی یا ایفای نقش برجسته در زمینه تمدن‌سازی باشند. درواقع می‌توان گفت تأثیرگذاری تمدن نوین اسلامی در خاورمیانه با پیروزی انقلاب اسلامی و طرح نظریه تمدن نوین اسلامی ایجادشده است. از سوی دیگر باید به این نکته نیز تأکید کرد که ظهور تمدن نوین اسلامی به عنوان یک پدیده سیاسی-اجتماعی از زمان پیروزی انقلاب اسلامی «یک امر پایدار و دائمی بوده است»؛ بنابراین می‌توان با توجه به نظریه تمدن نوین اسلامی تأثیرات انقلاب اسلامی را در مقاطع زمانی مختلف در منطقه خاورمیانه مخصوصاً تأثیر بر جبهه مقاومت تبیین نمود.

۱.۵ ایران و تحولات سیاسی لبنان

بررسی تحولات سیاسی لبنان در ارتباط با انقلاب اسلامی و طرح تمدن نوین اسلامی در ارتباط با فعالیت جنبش حزب‌الله قابل درک است. زیرا این حزب، گرچه خود را در چارچوب‌های ملی از ابتدا تعریف کرده و در چنین فرایندی بشدت فعال شده است؛ اما درعین حال از ویژگی‌های فراملی بسیاری برخوردار بوده و کارکرد منطقه‌ای قابل توجهی پیدا کرده است. این ویژگی در اصل یکی از مهم‌ترین شاخص‌های انقلاب اسلامی ایران است که حزب‌الله با بهره‌گیری از همگونی مذهبی خود با انقلاب، شالوده فکری و رفتاری خود را براساس آن پیریزی و بیشتر ویژگی‌های انقلاب اسلامی را در خود بومی‌سازی کرده و الگوی عربی قابل توجهی را به جوامع منطقه ارائه کرده است.

با پیروزی انقلاب اسلامی در سال ۱۳۵۷ الگوی مهمی در بین کشورهای اسلامی و ازجمله نهضت‌های شیعی فعال شد و نشان داد که یک نهضت اسلامی موفق و کاملاً سازمان یافته و

دارای انگیزه می‌تواند چه دستاوردهایی در مقابله با دیگر الگوهای سیاسی حکومت غیرالهی داشته باشد.

برهمن اساس روابط ایران و حزب‌الله لبنان را نه تنها مبتنی بر حمایت از تمامیت ارضی لبنان در مقابل اسرائیل و محکوم نمودن اشغال جنوب لبنان توسط رژیم صهیونیستی می‌توان مد نظر داشت، بلکه جمهوری اسلامی بعد از تأسیس خود را ملزم می‌دانست که از مسلمانان این کشور، به ویژه شیعیان که با وجود این‌که در اکثریت بودند از محروم‌ترین اقشار جامعه محسوب می‌شدند، حمایت کند. (نادری نسب، ۱۳۸۹: ۱۱۴)

بدون شک جمهوری اسلامی ایران به‌عنوان یکی از پرقدردان‌ترین کشورهای خاورمیانه و منبع الهام‌بخش مسلمانان لبنان، نقش بسیار بااهمیتی در استقرار آرامش و ثبات سیاسی در لبنان برعهده دارد.

حضور سیاسی جمهوری اسلامی ایران در جنوب لبنان و حمایت از حزب‌الله در حقیقت با فعالیت‌های نظامی، سیاسی، فرهنگی و تامین امکانات و احتیاجات اولیه مسلمانان لبنان شروع شد و از آن‌پس تاکنون همواره به‌عنوان یکی از عوامل مؤثر در مسایل سیاسی و نظامی و اجتماعی لبنان مطرح بوده است. «ایجاد و تشکیل حزب‌الله لبنان که درواقع مولود انقلاب اسلامی ایران است، از اثرات حضور معنوی جمهوری اسلامی ایران در این کشور می‌باشد.» (محمدی، ۱۳۸۹) از آن جایی که جمهوری اسلامی صدور ارزش‌های انقلاب اسلامی به کشور اسلامی را وظیفه‌ی اساسی خود می‌داند. یکی از اهداف عمده و درازمدت سیاست خارجی خود در لبنان را حمایت همه‌جانبه از حزب‌الله و تمایز ارضی لبنان قرار داده است. حضور سیاسی-نظامی ایران در جنوب لبنان را می‌توان شروعی بر عینیت یافتن طرح تمدنی انقلاب ایران در منطقه خاورمیان دانست. به گفته حسن نصرالله

ما بخشی از انقلاب اسلامی هستیم و این را بطور واضح از ده سال پیش اعلام کرده‌ایم. بنابراین انقلاب اسلامی حق دارد که به ما کمک کند: زیرا امام خمینی (ره) اعلام کردند که هر جا مبارزه علیه ظلم هست، ما هستیم. (محمدی، ۱۳۸۹: ۷۴)

در واقع می‌توان گفت پس از تهاجم اسرائیل در سال ۱۳۶۱/۱۹۸۲، به جنوب لبنان شکل‌گیری حزب‌الله از سوی برخی از تشکلهای و گروه‌های شیعه که عمدتاً متأثر از آموزه‌های انقلاب اسلامی ایران بودند، رخ داد. این گروه‌ها در موارد زیر اشتراک نظر داشتند:

۱. اعتقاد به ولایت فقیه و پیروی از امام خمینی (ره)

تحلیل رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی ... (سید رسول حسینی و دیگران) ۲۹۵

۲. ضرورت مقابله با اسرائیل؛

۳. نبود سازمان و احزاب سیاسی مناسب جهت تحقق اهداف موردنظر و ضرورت ایجاد تشکیلات جدید جهت تحقق بخشیدن به اهداف مورد نظر با استفاده از تجربه انقلاب اسلامی ایران. (اسداللهی، ۱۳۸۲: ۱۷۵)

بررسی اهداف و رویکردهای حزب الله نشان می‌دهد که مهمترین پایه و اصل تشکیل حزب الله، نظریه‌ی ولایت فقیه بوده که گروه‌های متفرق اسلامی تشکیل‌دهنده‌ی حزب الله بر آن تاکید و اجماع داشتند. «مقامات حزب الله در سخنان خود همواره بر عنصر ولایت فقیه تاکید داشته و مسئولیت گروه خود را ناشی از تأیید ولایت فقیه می‌دانسته‌اند. سید حسن نصرالله دبیرکل کنونی حزب الله، در خصوص پیروی از رهبری امام خمینی (ره) می‌گوید:

از نظر ما امام خمینی، مرجع دینی، امام و رهبر به تمام معنای کلمه می‌باشد. همان گونه که هر رهبر بزرگ دینی در هر کیشی در جهان این گونه است. اما امام برای ما بیش از این است، ایشان سمبل و نماد انقلاب علیه طاغوت‌ها، مستکبران و نظام‌های استبدادی می‌باشد. (اسداللهی، ۱۳۸۲: ۱۷۶)

نقش حزب الله لبنان در ساختار نظام سیاسی لبنان را نیز می‌توان متأثر از نگرش تمدنی انقلاب اسلامی به تحولات لبنان دانست. در واقع فعال شدن حزب الله به عنوان یک جنبش سیاسی نشان از آن دارد ایدئولوژی‌های سیاسی برای گذار از تعریف جنبش صرفاً ایدئولوژیک به یک حزب سیاسی نیازمند فعال شدن در سطح سیاسی-امنیتی هستند.

پس از امضای «توافقنامه طائف» مواضع این حزب به تدریج و متناسب با تحولات ساخت قدرت سیاسی متحول شد. اگر چه حزب الله لبنان در آغاز تأسیس، خود را درگیر جزئیات رویدادهای لبنان و روند مربوط به نظام سیاسی آن نکرد، اما با گذشت زمان و بروز تحولات گسترده به ویژه توافقنامه طائف پیگیری جزئیات رویدادهای داخلی و بررسی مواضع نظام سیاسی و حلقه‌های اطراف آن در دستور کار حزب الله قرار گرفت. (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۱: ۴۶).

حضور حزب الله در تحولات سیاسی لبنان متمرکز بر دو اصل اقبال عمومی و ظرفیت ایدئولوژیک بود که نشان تأثیرپذیری مستقیم جامعه شیعیان لبنان از الگوی انقلاب اسلامی است. در واقع اگرچه حضور در سیاست لبنان چندان با الگوی انقلابی و جانشین سازی حاکمیت صورت نگرفت اما جلوه‌های آن متأثر از اهداف فرامرزی سیاست خارجی ایران بود.

تصمیم حزب الله برای مشارکت در انتخابات پارلمانی، به آسانی گرفته نشد بلکه مشروط بر آن که این انتخابات آزاد، پاک و نشان دهنده رأی مردم باشد صورت گرفت. البته بحث شرکت در انتخابات در کلیه رده‌های تشکیلاتی حزب مطرح گشت و پیشنهادهای مختلف جمع‌آوری شد که سرانجام به اجماع نظر در خصوص مشارکت در انتخابات پارلمانی انجامید. (اسداللهی، ۱۳۸۲: ۲۰۵)

حضور حزب الله در صحنه سیاسی لبنان نشان‌گر آن است که ایدئولوژی برای رسیدن به اهداف خود الزاما نباید رویکرد سخت نسبت به بسیج اجتماعی داشته باشد. سیدحسن نصرالله در این زمینه می‌گوید «اعتقاد ما از لحاظ ایدئولوژیک این است که حکومت اسلامی بهترین راه برای حل مسائل و مشکلات اجتماعی است، ولی تحمیل چنین حکومتی را به زور آن هم در حکومتی چند طایفه‌ای مانند لبنان قبول نداریم» (بزی، ۱۳۸۶، ۱۰۰-۱۰۱). این مدعا گویای آن است که وجه نرم و ارزشی تمدن‌سازی زمانی که الگوی عینی برای خود همانند انقلاب اسلامی دارد بر الگوی سخت یعنی استفاده از خشونت غلبه دارد. این مهم با نوع فعالیت حزب الله خارج از مرزهای سیاسی لبنان و تحولات خاورمیانه جنبه عینی یافته است.

در زمینه دستاوردهای حزب الله لبنان خارج از مرزهای این کشور باید گفت نشان دادن الگوی موفق از فعالیت یک جنبش سیاسی-ایدئولوژیک مهمترین جلوه تأثیرپذیری آن از انقلاب اسلامی و اتخاذ رویه تمدنی بوده است. فعالیت حزب الله در سوریه و حمایت از دولت قانونی این کشور بعد از شروع بحران سیاسی در این کشور نشان داد که دستاوردهای راهبردی نظیر (جلوگیری از تبدیل سوریه به پایگاه‌های نظامی - اطلاعاتی آمریکا، جلوگیری از قطع ارتباط بین محور مقاومت و ناکام گذاشتن تلاش‌های اسرائیل برای تبدیل منطقه جولان به خاک اسرائیل) بیشترین تأثیرات را داشتند. (رواری و حمزه، ۱۳۹۸)

علاوه بر دستاوردهای راهبردی، دستاوردهای نظامی حزب الله لبنان در زمینه‌های (بهبود ساختار نظامی و تشکیلات حزب الله لبنان، افزایش بازدارندگی جبهه مقاومت در مقابل عربستان سعودی و پیروزی در جنگ‌های متوالی در جنگ داخلی سوریه) بیشترین تأثیرات را در زمینه دستاوردهای حزب الله در محور مقاومت نشان می‌دهد. این مهم نشان می‌دهد که نقش آفرینی حزب الله لبنان خارج از مرزهای سیاسی این کشور و در ساختار محور مقاومت الگوبرداری از نظریه تمدن نوین اسلامی و تلاش برای تحقق آن با محوریت جمهوری اسلامی ایران بوده است. در مجموع می‌توان گفت تأثیرگذاری سیاسی-امنیتی انقلاب ایران بر حزب الله لبنان توانسته است یک جریان فکری-عملی را در تحقق اهداف استراتژیک ایران و رای مرزهای

تحلیل رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی ... (سید رسول حسینی و دیگران) ۲۹۷

سیاسی فعال سازد. حزب الله با به کار بردن تدابیر مناسب، توانسته با مقابله با رژیم صهیونیستی، تهدیدات آنرا مهار کند. به کمک هم پیمانان منطقه-ای خود قدرت یافته و توانسته با بسیاری از احزاب و گروه-های مختلف در لبنان به گفت-وگو پردازد و با مقبولیتی که در بدنه جامعه لبنان به دست آورده توانسته است؛ صلاحیت خود را در عرصه سیاسی و اجتماعی کشورهای لبنان، سوریه، عراق و یمن به عنوان الگوی عملی مقاومت به ظهور برساند.

۲.۵ ایران و تحولات سیاسی سوریه

سیاست خارجی ایران در قالب اهداف انقلاب اسلامی و تحقق تمدن نوین اسلامی مبتنی بر حمایت از مستضعفان و مبارزه با مستکبران است. این مهم در رابطه با تحولات کشور سوریه از اهمیت زیادی برخوردار است.. این مهم را می توان در شعارهای دینی و نیز مشاهده کرد. «به رغم وجود پیشینه های ملی و ایرانی در مورد حمایت از ملت های محروم و مستضعف همانند سوریه، فلسطین، لبنان، عراق و دیگر کشورهای خاورمیانه، این اصل بیشتر در دستورهای دین اسلام دارد.» (عابدی و شفیعی، ۱۴۰۰: ۱۱)

۱.۲.۵ عمق استراتژیک ایران در سوریه

ساخت ایدئولوژیک سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران به صورت شبکه ای از ارزشهای نرم و دنبال کردن سیاستهای عملی منافع ملی ایران و کشورهای مسلمان و مستضعف را دنبال می کند. این مهم نشان دهنده آن است که به عنوان مثال در سیاست خارجی ایران نسبت به کشور سوریه فراتر از مفهوم دولت ملی و منافع است. چرا که مهمترین جزء سیاست خارجی ایران تلاش برای برقراری حکومت اسلامی در سطح جهان است و سایر اجزاء در خدمت همین جزء اصلی هستند و هر کدام بسته به نقشی که در شبکه ایفا می کنند دارای جایگاه هستند.» (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۹۱: ۲۹)

اهمیت سوریه در سیاست خارجی ایران بعد از انقلاب اسلامی ریشه در همکاری انقلابیون با این کشور قبل از انقلاب دارد. در واقع می توان گفت دنبال کردن اهداف فراملی بعد از انقلاب اسلامی به چگونگی حضور انقلابیون ایران در کشورهای چون لبنان، عراق و سوریه دارد. این مهم در رابطه با کشور سوریه اهمیت زیادی دارد.

می توان گفت ارتباطی تنگاتنگ میان آن کشورها و انقلابیون در جناحهای گوناگون وجود داشت. این همگرایی از منظر داشتن یک دشمن مشترک زمینه ساز و زمینه پرور تحرک

بیشتر در ایجاد فضا سازی های مناسب پس از پیروزی انقلاب اسلامی بود. (دانایی واستوار، ۱۴۰۱، ۱۵۳)

این همراهی را می توان در به رسمیت یافتن حکومت ایران بعد از انقلاب، محکومیت عراق در حمله به ایران و عدم همراهی با اتحادیه عرب در سیاست خارجی سوریه نسبت به ایران مشاهده کرد.

بررسی سیاست خارجی دو کشور نشان می دهد روابط چندجانبه آنها فراتر از پیمانهای استراتژیک برای دنبال کردن منافع ملی خود است. سوریه به جز روابط دو جانبه استراتژیک با جمهوری اسلامی ایران، سالهای زیادی نقش دروازه ورود ایران به جهان عرب را هم به عهده داشته است. از سوی دیگر، سوریه نقش حیاتی در اتصال استراتژیک ایران به منطقه مدیترانه و خاور نزدیک دارد. به همین دلیل، برخلاف سایر نقاط جهان عرب، ایران با نگاهی متفاوت و مبتنی بر منافع تحولات سوریه را دنبال کرده و می کند. به عبارت دیگر، ایران از یک سو با نگاهی محتاطانه به این تحولات نگرسته که عناصر خارجی (آمریکا، اسرائیل و عربستان) بر شدت آن میافزایند و از سوی دیگر، با درخواستهای اصلاحات در سوریه و در چهارچوب حکومت حاکم و تا جایی که منجر به تضعیف قدرت و امنیت ملی سوریه در مبارزه با رژیم اسرائیل نشود، حمایت کرده است. (عابدی و شفيعی، ۱۴۰۰: ۱۷)

بی تردید جمهوری اسلامی ایران یکی از مهمترین قدرت های منطقه است که حضور و ایفای نقش آن در سوریه می تواند به برقراری آرامش و از بین رفتن تنش ها کمک شایانی کند و شاید دیگری که از ناآرامی ها و درگیری در سوریه نفع بیشتری از آرامش می برند با آگاهی از این مطلب است که به انکار نقش ایران در این موضوع اقدام می کنند. (براری، ۱۳۸۹: ۶۴) در واقع اتحاد ایران و سوریه با توجه به این حقیقت که اتحاد سوریه با ایران نه براساس مناسبات رسمی و حکومتی بلکه براساس منافع مشترک و ارزشهای مذهبی بنیان نهاده شده است. اگرچه در مقطع فعلی به صورت کوتاه مدت با توجه به پیچیدگی های مناسبات منطقه ای و جهانی و رفتارهای چندگانه کشورهای چوَن ترکیه، امارات، قطر، و عربستان و نیز نسبت آنها با رژیم صهیونیستی و غرب و روی کار آمدن یک دولت جدید در سوریه در ظاهر این اتحاد دچار خدشه شده است ولی به نظر می رسد که این مهم به صورت کوتاه مدت و یا میان مدت امکان پذیر شود و در بلندمدت به این نحو باقی نخواهد ماند؛ چون مهم ترین ویژگی های محور مقاومت، استقرار آن بر پایه ایمان و اعتقاد به عدالت، استقلال، و آزادی است. مقاومت تنها یک واکنش نظامی یا سیاسی نیست، بلکه یک مکتب اعتقادی است که در آن مبارزه با ظلم، حمایت

از مظلومان و رهایی بخشی ملت‌ها جایگاه محوری دارد. این ایمان عمیق باعث شده است که حتی در شرایط سخت و در مواجهه با تهدیدات و فشارهای شدید، اعضای این محور از اصول خود دست نکشند. رهبر معظم انقلاب اسلامی از محور مقاومت به عنوان یک نرم افزار یاد نموده و می فرماید:

جبهه‌ی مقاومت یک سخت‌افزار نیست که بشکند یا از هم فرو بریزد یا نابود بشود. مقاومت یک ایمان است، یک تفکر است، یک تصمیم قلبی و قطعی است، مقاومت یک مکتب است یک مکتب اعتقادی است. چیزی که ایمان یک عده مردم است با فشار آوردن نه فقط ضعیف نمی‌شود بلکه قوی‌تر می‌شود (بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی، ۱۴۰۳/۰۹/۲۱)

۳.۵ محور مقاومت پس از سقوط بشار اسد

سقوط بشار اسد و خروج ایران از سوریه، حدود یک سال نیم بعد از عملیات ۷ اکتبر علی رغم حملات رژیم صهیونیستی با حمایت هم پیمانان غربی، معادلات محور مقاومت را در کوتاه مدت تحت تأثیر قرار داده است. در چنین شرایطی، بازتعریف نقش و اهداف سخت افزاری این محور به عنوان ضرورتی اجتناب ناپذیر مطرح است. یکی از نخستین چالش‌ها، از دست دادن پشتیبانی لجستیکی و راهبردی سوریه است. سوریه به عنوان حلقه اتصال ژئوپلیتیک محور مقاومت، نقش کلیدی در پشتیبانی از حزب الله و گروه‌های مقاومت فلسطینی ایفا می‌کرد. با خروج ایران و کنار رفتن نظام اسد، این حلقه از بین رفته است و نیاز به یافتن جایگزین‌هایی برای حفظ این زنجیره حیاتی، راهبرد اصلی محور مقاومت در این شرایط است. تضعیف سخت افزاری حزب الله و حماس به عنوان بازوهای اصلی نظامی و سیاسی محور مقاومت، چالش دیگر است. حزب الله که همواره به عنوان قدرتی مؤثر در مقابله با رژیم صهیونیستی شناخته می‌شد، اکنون با کاهش توان تسلیحاتی روبروست. این وضعیت مستلزم تجدید ساختار و بازیابی توان عملیاتی این گروه‌ها از طریق رویکردهای نوین و هم افزایی با دیگر نیروهای منطقه‌ای است. خروج ایران از سوریه، پیامدهای ژئوپلیتیکی گسترده‌ای برای محور مقاومت داشته است. با این حال، این خروج می‌تواند فرصتی برای تمرکز بر تقویت نفوذ نرم ایران در منطقه و گسترش ائتلاف‌های سیاسی و فرهنگی ایجاد کند. ایران می‌تواند با تقویت دیپلماسی منطقه‌ای و جذب حمایت گروه‌های مردمی در کشورهایی مانند عراق و یمن، جایگاه خود را به عنوان یک بازیگر محوری در مقاومت حفظ کند. از منظر هویتی، محور مقاومت باید

تلاش کند تا خود را به عنوان یک ائتلاف فراتر از وابستگی به دولت‌ها و شخصیت‌های خاص بازتعریف کند. خروج اسد و شرایط جدید حزب‌الله و حماس بعد از شهادت سید نصرالله، فرصتی است تا با توجه به تاب‌آوری و مؤلفه‌های فرهنگ شهادت در محور مقاومت و تکیه بر اصولی مانند مبارزه با استعمار و ایجاد یک نظم منطقه‌ای مبتنی بر همبستگی ملت‌های مسلمان تأکید کند. این رویکرد می‌تواند به جلب حمایت افکار عمومی منطقه و بازسازی اعتماد از دست رفته کمک کند. رهبران جریان‌های انقلابی با ایثارگری، شهادت، سبک رفتاری و فکری خود را بیشتر می‌توانند ترویج دهند و چه بسا تغییر رویکرد از تقابل مستقیم نظامی به استفاده از ابزارهای جنگ نرم، دیپلماسی و تحریم‌های هدفمند علیه دشمنان، می‌تواند استراتژی کارآمدی برای پیشرفت محور مقاومت باشد. بهره‌گیری از فضای رسانه‌ای برای برجسته کردن پیام‌های مقاومت و تقویت انسجام داخلی، می‌تواند به عنوان گامی حیاتی در این مسیر عمل کند. در نهایت، بازتعریف محور مقاومت پس از بشار اسد و خروج ایران از سوریه، نیازمند اتخاذ راهبردهای انعطاف‌پذیر و چندجانبه است. انسجام ایدئولوژیک، تقویت ظرفیت‌های محلی و بهره‌گیری از ابزارهای نوین برای مقابله با تهدیدات منطقه‌ای، قطعاً می‌تواند محور مقاومت را در عبور از این بحران کوتاه‌مدت یاری کند. این تحول نه تنها بقای این محور را تضمین می‌کند، بلکه زمینه را برای بازگشت قدرتمند آن در معادلات منطقه‌ای فراهم می‌سازد.

۶. نتیجه‌گیری

با پیروزی انقلاب اسلامی امکان اوج و اعتلای تمدنی جهان اسلام در سایه وقوع انقلاب‌های مردمی، بار دیگر امکان‌پذیر شد و تحول سیاسی مردمی در دهه‌های اخیر مؤیدی بر این نظریه است که زایش اندیشه‌های نو از دل معارف اسلامی به خصوص توجه و تأکید بر حاکمیت مردم مسلمان طرحی نو را در نظام جهانی تحت عنوان تمدن نوین اسلامی شکل بگیرد. این الگوسازی در مبانی و ظرفیت‌های خود ابتدا در بین جنبش‌های اسلامی پذیرفته شد و سپس به عنوان طرحی برای نظام سازی مد نظر نخبگان سیاسی قرار گرفت.

در بین نهضت‌های سیاسی فعال در جهان اسلام مخصوصاً در خاورمیانه نهضت‌های شیعی رویکردی و رای تأسیس حکومت به ایدئولوژی انقلاب اسلامی ایران داشتند. این مهم را می‌توان در جنبش شیعی جنوب لبنان، رویکرد خاص حکومت سوریه به ایران مشاهده کرد. در واقع می‌توان گفت جنبش‌های شیعی محور مقاومت در اثر انقلاب اسلامی از روحیه تمدن‌سازی

نوین اسلامی الهام گرفته و با خودباوری و کشف هویت نیرومند خود، به سمت نقش آفرینی در میدان‌های مختلف سیاسی و اجتماعی حرکت کرده‌اند.

این جنبش‌ها طی چهار دهه گذشته با تأسیس و تقویت احزاب و تشکل‌های گوناگون، فعال کردن مساجد و حسینیه‌ها و حتی به راه انداختن هسته‌های مذهبی متعدد سعی داشته‌اند تا در تکامل یابی نقش و جایگاه سیاسی-اجتماعی خود در حاکمیت سیاسی حاکم بر خود، مبارزه با غرب و وهابیت گام‌های مهمی را متأثر از ارزشهای انقلاب اسلامی ایران بردارند. از این نظر باید گفت ارتقا سطح بینش سیاسی و تمدنی محور مقاومت با پیروزی انقلاب اسلامی ایران بیش‌ازپیش شایان توجه بوده است.

در واقع نظریه‌پردازان صدور انقلاب و طراحان تمدن نوین اسلامی با دوراندیشی و آینده‌نگری ضرورت مبارزه با تمدن غربی و سلفی‌گرایی وهابی را تداوم تمدن اسلامی در کشورهای اسلامی مخصوصاً کشورهای خاورمیانه خاصه جبهه مقاومت می‌دانند. به زبان ساده‌تر رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی را باید بر میزان تأثیرگذاری بر کشورهای محور مقاومت یعنی لبنان، و سوریه، مد نظر قرارداد. تحقیق حاضر با در نظر داشتن موارد ذکر شده به نتایج ذیل دست یافته است.

برای شناخت چگونگی پیوند انقلاب اسلامی و نظریه تمدن نوین اسلامی و تأثیر آن کشورهای مقاومت باید در ابتدا به این مهم توجه داشت که رخداد انقلاب اسلامی در قالب هیچکدام از نظریه‌های انقلاب قابل توجیه نیست. این انقلاب با تأمل در باورها و اصول دینی و تاریخی جامعه اسلامی-ایرانی شکل گرفت. به همین دلیل طرح‌ها و شعارهای منبعث از آن همانند صدور انقلاب و نظریه تمدن نوین اسلامی را نمی‌توان در چارچوب نظریه‌های غربی تمدن توضیح داد. قالب نظریه‌های تمدن غربی، تحقق تمدن را بر اساس عقلانیت فردی و عینیت یافتن ارزشهای سکولار امکان‌پذیر می‌دانند. همچنین نظریه ابن خلدون و جرجی زیدان به دلیل دوری بودن و پذیرفتن افول تمدنها نمی‌توانند تحقق تمدن نوین اسلامی را ممکن بدانند.

برای فهم پیوند انقلاب اسلامی با تمدن و نوین اسلامی و رابطه آن با تحولات کشورهای لبنان و سوریه، علاوه بر چارچوب نظری مطرح در این تحقیق به استفاده از روش فراتحلیل نیز اشاره شده است. بررسی رابطه متغیرهای تحقیق بر مبنای روش تحقیق توصیفی - تحلیلی این نتایج را بدست داد که نمی‌توان تحولات حاکم بر جامعه و فرهنگ و سیاست که معطوف به تمدن‌سازی بر اساس ارزشها و هنجارها هست را ذیل روشهای اماری توضیح داد. زیرا داده‌های اماری محدود به جامعه آماری و نگرش خاص پژوهشگر است. حال آنکه تحولات

انقلاب و تمدن اعم و جامع می‌باشد. به همین دلیل در ادبیات تحقیق سعی شد با نقد نظریه های تمدن و برشمردن نقاط قوت و ضعف آنها، کارایی نظریه تمدن نوین اسلامی برای تحلیل نسبت بین انقلاب و تمدن اسلامی و تاثیر آن بر جبهه مقاومت به اثبات برسد.

بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، روحیه انقلابی تکامل یافته در قالب آرمان‌های نشأت گرفته از آن در درون مرزهای ملی محدود نماند و به دیگر کشورها از جمله جامعه لبنان، و حاکمیت سوریه نیز تسری یافت. در اثر این تحول، موجی از خودآگاهی و بیداری اسلامی شیعیان خاورمیانه را فرا گرفت. دیدگاه فرامرزی انقلاب ایران و درون مایه اعتقادی شیعی آن منجر به توجه شیعیان به این انقلاب شد. این تأثیرگذاری در پیشبرد و روند بیداری و آگاهی مسلمانان و افزایش فعالیت‌های مؤثر سیاسی-دینی معطوف به نقد تمدن غربی و بر ساخت تمدن نوین اسلامی مشهود است. به عبارت دیگر انقلاب اسلامی از سویی منجر به توجه جهانیان به مذهب تشیع و از سوی دیگر به ایجاد خودباوری و رشد سیاسی شیعیان در کشورهای مختلف اسلامی از جمله لبنان، سوریه، گردید.

وجود مبانی نظری همبستگی مذهبی، تاریخی و فرهنگی، بین نظام جمهوری اسلامی ایران و محور مقاومت باعث شد که خاستگاه معاصر تحولات سیاسی اجتماعی کشورهای عضو محور مقاومت در پیوند با نگرش تمدنی انقلاب اسلامی ایران ایران تعریف شود. از شاخص‌های مهم تأثیرگذاری انقلاب اسلامی در امر تمدن سازی، سیاسی شدن شیعیان محور مقاومت، شکل‌گیری یا تقویت گروه‌های سیاسی-مذهبی و طرد جریانهای سیاسی سکولار در این کشورها بوده است. در واقع به قدرت رسیدن جریان‌های شیعی در کشورهای لبنان، سوریه، تأییدی بر تأثیرپذیری مستقیم آنها از انقلاب اسلامی ایران است.

ازجمله اساسی‌ترین نکات در مورد چگونگی تأثیرپذیری محور مقاومت از انقلاب اسلامی ایران رسیدن به استحکام درونی نظام اسلامی، مقاومت در برابر تمدن غرب و نگرش فراسیستمی یا تمدنی آن به تحولات جهانی و یا منطقه است. در واقع باید پذیرفت که انقلاب اسلامی و ارزشهای صادره از آن از نظر افق تمدنی ذیل تمدن غرب نبوده و نیست چرا که تمامی مفاهیم، تعلیمات و رویکردهای این دو سیستم کاملاً متضاد و مخالف با هم می‌باشد، بنابراین با توجه به آنکه لیبرالیسم وجود هر تمدن یا ایدئولوژی غیر از خود را که به سعادت فرد منجر شود، رد کرده، ظهور یکباره انقلاب اسلامی و زرح نظریه تمدن اسلامی، علاوه بر آنکه خطری مهم برای لیبرال دموکراسی و صاحبان اندیشه آن است، امکان و ظرفیت بازتولید تمدن نوین اسلامی را در کشورهای عضو محور مقاومت فراهم آورده است.

محور مقاومت که در سالیان اخیر و در جریان تحولات موسوم به بیداری اسلامی بر قدرت، نفوذ و عمق استراتژیک خود در منطقه افزوده علاوه بر اینکه تهدیدی جدی را متوجه امنیت اسرائیل نموده، اعراب محافظه کار و وابسته منطقه را نیز دچار واهمه نموده است. مجاورت جغرافیایی کشورهای عضو محور مقاومت با اعراب و اسرائیل نیز این تهدید را برای آنان جدی تر می‌سازد. همچنین محور عربی - عبری این نگرانی را دارند که دستیابی جمهوری اسلامی ایران به عنوان رأس این محور به توانایی هسته ای و افزایش توان موشکی این کشور می تواند قدرت تهاجمی مقاومت را بیش از همیشه نماید و طرح به واقعیت پیوستن تمدن نوین اسلامی را عینیت ببخشد. افزایش نفوذ و عمق ژئوپلیتیک شیعه و حمایت ها و تحریکات ایران از آنان در منطقه نیز از نظر اعراب و اسرائیل می‌تواند به عنوان الگوی جدید حکمرانی اسلامی را برای کشورهای عضو محور مقاومت ارائه دهد.

تحولات محور مقاومت در لبنان، سوریه با افزایش نقش منطقه‌ای ایران توانسته است الگوی تمدن غربی و یا وهابی-عربی را با چالش جدی روبرو سازد. الگوی تمدن نوین اسلامی در ارتباط با انقلاب اسلامی ایران و نتایج آن نزد محور مقاومت براساس نگرش توسعه و پیشرفت جهت تربیت انسان دینی تعریف شده است. در واقع نظریه تمدن اسلامی پیشرفت و توسعه خود را مرهون تاسیس نظام سیاسی و انسجام اجتماعی معطوف به اصول مطرح در دین اسلام قرار داده است. به همین دلیل علاوه بر شناسایی عوامل سخت‌افزاری ساخت تمدن، به عوامل درونی یا ارزشها و هنجارهای مشترک، هم پیوندی تاریخی، اشتراک منافع و دیگر عوامل اشاره دارد. به زبان ساده‌تر عوامل خارجی همچون هجوم تمدن غربی به تحریک عوامل داخلی یعنی ظرفیتهای دینی و تاریخی تمدن اسلامی بیشترین اثر را در رسیدن به پیشرفت و تمدن‌سازی داشته است.

عامل مهم دیگری که محور مقاومت از انقلاب اسلامی در بحث تمدن سازی تاثیرپذیرفته است تلاش برای تأسیس حاکمیت اسلامی است. در واقع احزاب شیعی فعال در کشورهای عضو محور مقاومت بر این باورند که هیچ تمدنی بدون حکومت شکل نمی‌گیرد. حکومت سبب ایجاد فضای امن و مناسب برای شکل‌گیری و رونق تمدن‌ها می‌شود. این مهم نشان می‌دهد که در تاریخ اسلام هرگاه حکومت‌های اسلامی اقتدار داشته و جهان اسلام از وحدت - اگرچه نسبی - بهره‌مند بوده، تمدن اسلامی رو به اوج و شکوفایی نهاده است. مسئله مهمی که حکومت جمهوری اسلامی و کشورهای عضو محور مقاومت باید به آن توجه داشته و در سایه

ی آن به گسترش و نوسازی تمدن اسلامی پردازند، همگرایی سیستمی و شبکه‌ای ملت‌های عضو این محور است.

انگاره‌های پیدایی طرح تمدن نوین اسلامی برپایه شعارها و اهداف انقلاب اسلامی را می‌توان در مفاهیم امت اسلامی، حاکمیت توحیدی، پیروزی مستضعفین بر مستکبرین، نقد و طرد تمدن غربی، رد سکولاریسم و ملی‌گرایی، توجه به ظرفیتهای داخلی جهان اسلام برای تولید یک تمدن جدید و البته رقیب با غرب دانست. بر این اساس جمهوری اسلامی ایران با تأکید بر شعار صدور انقلاب و عینیت بخشیدن به تمدن نوین اسلامی به عنوان یک دولت اسلامی شیعه رسالت و وظایفی برای خود قائل است که آن را از محدوده سرزمینی فراتر می‌برد.

این امر ناشی از تأکید هویت اسلامی - شیعی بر امت‌گرایی به جای ملت‌گرایی با حمایت از محور مقاومت است. این مهم با توجه نمودن به اصولی مانند قاعد نفی سیل، سلطه ناپذیری، کسب و تدارک قدرت، برادری اسلامی، تالیف قلوب و جلب دوستی غیر مسلمین، دعوت به اسلام، وحدت جهان اسلام، جهاد تدافعی برای رفع موانع استقرار اسلام، استکبار ستیزی، حمایت از مستضعفان جهان و تشکیل جامعه آرمانی و حکومت عدل واحد جهانی قرار دارد.

تأکید بر اصول‌گرایی ارزشی یکی از پیوندهای اساسی بین انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی است. لذا مشاهده می‌شود که بعد از پیروزی انقلاب اسلامی، بیداری اسلامی بر مبنای اصول و ارزشهای حاکمیت دینی در قالب احزاب و جنبش‌های متعدد در خاورمیانه ظهور یافت، انتفاضه فلسطین، سازمان‌های حماس، جهاد اسلامی، احیای مجدد اندیشه نابودی اسرائیل، حزب‌الله لبنان، جبهه اسلامی سودان، جبهه نجات اسلامی، الجزایر، رشد اسلام گرائی در ترکیه، احزاب و جنبش‌های مبارزه جهادی در افغانستان، و دیگر کشورهای اسلامی همه نشان از تحول در ارزشها و هنجارهای سیاسی مورد مطالبه مردم کشورهای مسلمان بوده است.

نکته مهم در ارتباط با کشورهای محور مقاومت، الگوبرداری و هم‌جهت شدن آنان با انقلاب اسلامی در تقابل با استعمار و منطق سکولار برآمده از تمدن غربی دست‌کم در بین جریان‌های سیاسی در جهان اسلام به منصفه ظهور رسیده است. این مهم را می‌توان به ترتیب در رویکرد تمدن محور مقاومت یعنی حزب‌الله لبنان، فعال شدن جنبش‌های شیعی عراق و یمن در برابر آمریکا و غرب مشاهده کرد.

تأثیرگذاری انقلاب اسلامی ایران با رویکرد تمدنی بر حزب‌الله لبنان، حشدالشعبی و گروه‌های شیعی عراق و انصارالله یمن را می‌توان در تحول این گروه‌ها از یک جنبش صرفاً

مبارز در برابر رژیم صهیونیستی به یک نهضت سیاسی اجتماعی مشاهده کرد. در واقع حزب الله لبنان توانسته است با استفاده از مؤلفه‌های ایدئولوژیک و نرم‌افزارانه، یک جریان فکری - عملی را در تحقق اهداف استراتژیک و رای مرزهای سیاسی فعال سازد. حزب الله علی‌رغم خسارات سنگینی که به آن وارد شده است، با به کار بردن تدابیر مناسب، توانسته در تقابل با رژیم صهیونیستی، نفوذ و قدرت نظام سلطه را در منطقه دچار چالش اساسی کند.

محور مقاومت به کمک هم پیمانان منطقه - ای خود قدرت یافته و توانسته با بسیاری از احزاب و گروه‌های مختلف در لبنان به گفت‌وگو بپردازد و با مقبولیتی که در بدنه جامعه لبنان به دست آورده توانسته است؛ صلاحیت خود را در عرصه سیاسی و اجتماعی کشورهای لبنان، سوریه، عراق و یمن به عنوان الگوی عملی مقاومت به ظهور برساند. تحولات حزب الله لبنان نشان می‌دهد که امکان تحقق اهداف ارزشی و عینیت یافتن آنها خارج از مرزهای سیاسی بوسیله یک جنبش و نه صرفاً حاکمیت سیاسی پذیرفته است.

یکی از ادله‌هایی که در محور مقاومت مؤید بحث مورد نظر است، تشییع میلیونی پیکر شهید سید حسن نصرالله بود که علی‌رغم تهدیدات رژیم غاصب صهیونیستی، مدل برگزاری مراسم و خاک‌سپاری با حضور مقامات سیاسی ایران به شایسته‌ترین وجه ممکن برگزار شد.

در پایان ذکر این نکته حائز اهمیت است که ناکامی موج بیداری اسلامی علی‌رغم ماهیت استعمار ستیزی و ظلم زدایی خود، در کشورهای غیر از محور مقاومت نشانگران است که دشمنان و سدهای بسیار جدی برای تحقق تمدن نوین اسلامی در خاورمیانه وجود دارد که مهم‌ترین آن غرب و دنیای استعماری غرب است که در برابر استعلا طلبی تمدن اسلامی ایجاد سد کرده و مانع تراشی می‌کند.

این فرض نشان می‌دهد که مهم‌ترین ادله صدور انقلاب که مبتنی بر موج بیداری اسلامی است و مخالفان این واقعیت که انقلاب‌های منطقه از انقلاب اسلامی ایران الهام گرفته است، نتوانسته‌اند الگوی رقیب با نظریه تمدن نوین اسلامی برای پاسخ به مشکلات جهان اسلام عرضه کنند، درواقع همان وجهه تمدنی و همگرایی انقلاب‌های فوق است که به دنبال شعارهای اصلی انقلاب اسلامی یعنی استقلال، آزادی و حکومت مبتنی بر دین، ایجاد شده است، به دلیل پذیرفتن تمدن غرب به عنوان تمدن برتر نتوانسته‌اند همانند کشورهای عضو محور مقاومت از امکان رقابت و مبارزه با دخالت‌های آمریکا و اروپا بهره ببرند.

کتاب‌نامه

- اسداللهی، مسعود (۱۳۸۲) جنبش حزب الله لبنان: گذشته و حال، تهران، پژوهشکده مطالعات راهبردی
- آسوده، رضا، و حسین رفیع (۱۳۹۸). «نقش انقلاب اسلامی ایران بر جنبش های اسلامی؛ با تاکید بر همگرایی جمهوری اسلامی ایران و حزب الله لبنان»، نشریه پژوهشهای راهبردی انقلاب اسلامی، سال دوم، شماره ۷، پاییز ۱۳۹۸.
- امری، حمزه (۱۳۸۳)، انقلاب اسلامی ایران و جنبش های اسلامی معاصر، تهران: مرکز اسناد انقلاب اسلامی.
- بای حسینعلی، (۱۳۹۳) افساد فی الارض چیست مفسد فی الارض کیست؟ فصلنامه فقه و حقوق، شماره ۹.
- بستانی احمد (۱۳۹۳) اندیشه سیاسی ایران شهری در دوره اسلامی، فصلنامه پژوهش سیاست نظری، بهار و تابستان. شماره ۱۵.
- بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار هزاران نفر از اقشار مختلف مردم درباره تحولات منطقه، پایگاه اطلاع رسانی دفتر حفظ و نشر آثار حضرت آیت الله العظمی سیدعلی خامنه ای (مدظله العالی)،
۱۴۰۳/۰۹/۲۱، دسترسی در: <https://gaame2.ir/notes/1591/details>
- سهرابی، محمد؛ امراه اشرفی و مرتضی کریمی (۱۳۹۵). «کالبدشناسی احزاب و گروه های سیاسی عراق و تاثیر آنها بر روابط ایران و عراق»، فصلنامه مطالعات روابط بین الملل، سال ۹. شماره ۳۴.
- جباری ثانی عباسعلی و عباس چگینی، (۱۴۰۰) تبیین جایگاه جبهه مقاومت اسلامی در امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات دفاع مقدس، شماره پیاپی ۲۸.
- خواجه سروی، غلامرضا؛ شهرکی، حامد (۱۳۹۱)، انقلاب اسلامی ایران و بیداری اسلامی در یمن با تاکید بر جنبش الحوثی، پژوهش های انقلاب اسلامی انجمن علمی انقلاب اسلامی ایران، سال اول.
- خواجه سروی، غلامرضا، (۱۳۹۱) نسبت انقلاب اسلامی ایران با بیداری اسلامی: وجوه تشابه و تمایز، مطالعات انقلاب اسلامی، سال ۹، شماره ۲۸.
- دانایی درگاه علی اکبر و استوار مجید (۱۴۰۱) تحلیل اثرگذاری نظریه ولایت فقیه بر اندیشه مقاومت در خاورمیانه، فصلنامه مطالعات بیداری اسلامی، شماره ۲۷.
- دهقانی فیروزآبادی، سید جلال و مهدی فرازی (۱۳۹۱)، بیداری اسلامی و امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران، فصلنامه مطالعات انقلاب اسلامی، شماره ۲۸.
- رهدار، احمد (۱۳۹۹). «نقش مقاومت در ترسیم تمدن اسلامی»، نشریه اندیشه تقریب، قم: پژوهشگاه مطالعات تقریبی، دوره ۱۲، شماره ۳۹، شهریور ۱۳۹۹.
- سریع القلم محمود، (۱۳۹۴)، نظام بین الملل و ژئوپلیتیک جدید خاورمیانه، پژوهشنامه علوم سیاسی، سال ۱۲ شماره پیاپی ۴۵.
- سریع القلم محمود، (۱۳۷۳) قواعد تمدن سازی و آینده تمدن اسلامی، مجله مطالعات خاورمیانه، شماره ۳.

تحلیل رابطه انقلاب اسلامی و تمدن نوین اسلامی ... (سید رسول حسینی و دیگران) ۳۰۷

- شیرازی، ابوالحسن و حبیب‌الله معین‌الدینی (۱۳۸۷)، تقابل خاورمیانه اسلامی با طرح خاورمیانه بزرگ، فصلنامه علمی پژوهشی علوم سیاسی، شماره ۳.
- عابدی اردکانی مجید و شفیعی سیف آبادی محسن، (۱۴۰۰) ارزیابی عوامل نفوذ الگوی رفتاری و مدیریت جهادی سردار سلیمانی بر محور مقاومت، فصلنامه مطالعات راهبردی بسیج، شماره ۹۱.
- آقاجانی، علی (۱۳۸۶). «تحلیلی بر بازتاب انقلاب اسلامی در لبنان: امتداد حزب الله»، نشریه پگاه حوزه، شماره ۲۲۰، قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه.
- محمّدی‌سیرت، حسین، و محمود ترابی اقدم، (۱۳۹۶) الگوی نمایش نقش امنیت‌آفرین شهیدان محور مقاومت در رسانه ملی، مجله مطالعات انقلاب اسلامی و دفاع مقدس، شماره اول.
- مصباح یزدی، محمدتقی، (۱۳۸۴) انقلاب اسلامی؛ جهشی در تحولات سیاسی تاریخ، تدوین و نگارش: قاسم شبان‌نیا، قم: مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی.
- موسوی خمینی، روح‌الله (۱۳۷۳) صحیفه نور، تهران، سازمان چاپ و نشر وزارت فرهنگ و ارشاد.
- موسوی خمینی، روح‌الله (۱۳۸۵). صحیفه امام: مجموعه آثار امام خمینی (س): (بیانات، پیام‌ها، مصاحبه‌ها، احکام، اجازات شرعی و نامه‌ها)، تهران: مؤسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی (ره).
- نادری نسب، پرویز (۱۳۸۹)، چالش‌های روابط جمهوری اسلامی ایران و عربستان در منطقه، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۰، شماره ۱.
- نجفی موسی، (۱۳۹۲) تاریخ معاصر ایران، اصفهان آرما.
- نجفی موسی، (۱۳۹۰) تاریخ تحولات سیاسی ایران، تهران، مؤسسه مطالعات تاریخ معاصر ایران.
- نجفی موسی، (۱۳۹۵) بصیرت تاریخی، اصفهان، آرما.
- نجفی، موسی (۱۳۹۱) تفکر و تمدن: تأملی در تمدن نوین اسلامی، تهران، پژوهشگاه علوم انسانی و ولایتی علی‌اکبر، (۱۳۸۶)، فرهنگ و تمدن اسلامی، تهران، نشر معارف.